БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 274 (19.945). • 1987 йил 28 ноябрь, шанба • Баҳоси 3 тийин.

Кеча Тошкентда «Ядросиз ва зўравонликсиз дунё учун» мавзуида халқаро конференция очилди

ЯДРОСИЗ ВА ЗЎРАВОНЛИКСИЗ ДУНЁ УЧУН

Тошкентда халқаро конференция

Урушларсиз ва ялпи қирғин қуролисиз яшаш муддаоси Осиё — Тинч океани регионидаги мамлакатларнинг таниқли сиёсат ва жамоат арбоблари, совет илмий ва жамоат доираларининг вакилларини Ўзбекистон пойтахтида тўплади. Улар бу ерда, 27 ноябрда очилган «Ядросиз ва зўравонликсиз дунё учун» мавзуидаги халқаро конференциянинг қатнашчилари бўлдилар. Конференция КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг 1986 йил Ҳиндистонга қилган расмий дўстона визити чоғида имзоланган Деҳли Декларациясининг бир йиллигига бағишланди. Ана шу ҳужжатнинг истиқболдаги мустаҳкам тинчлик ва ялпи тараққиётга қаратилган принципларини рўёбга чиқариш билан боғлиқ кўпгина масалалар муҳокама қилинмоқда.

Конференцияни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **И. Б. Усмонхўжаев** очди.

М. С. Горбачевнинг конференция қатнашчиларига табрикномаси қарсаклар билан кутиб олинди.

Табрикномани йиғилганлар ҳузурида нутқ сўзлаган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг биринчи ўринбосари **П. Н. Демичев** ўқиб эшиттирди.

Конференцияда Ҳиндистон Миллий конгресси (И) партияси Умумҳиндистон комитетининг Бош секретари К. Н. Сингх нутқ сўзлади. У Ражив Гандининг конференция қатнашчиларига йўллаган ва қарсаклар билан кутиб олинган табрикномасини ўқиб эшиттирди.

Инсоният олдида ядросиз ва зўравонликсиз дунёни қарор топтиришдан кўра муҳимроқ ва кечиктириб бўлмайдиган проблема йўқ, чунки бу проблема планетамизда яшовчи ҳар бир кишига дахлдордир, деди К. Н. Сингх.

Бу мақсадлар Ҳиндистон халқларига ҳам, Совет Иттифоқи халқларига ҳам айниқса қадрлидир: мамлакатимизда мустамлака ҳукмронлиги йиллари, СССРда иккинчи жаҳон урушининг вайронагарчилик келтирган оқибатлари унутилган эмас. Шунинг учун ҳам бундан роппа-роса бир йил муқаддам Ҳиндистонда имзоланган Деҳли декларацияси, у эълон қилган ўнта принцип Ер юзида ядро қирғини хавфидан холи мустаҳкам ва хавф-хатарсиз тинчликка эришишга, инсониятнинг, цивилизациянинг омон қолишига қаратилган. Мазкур ҳужжат ҳақли равишда тарихий ҳужжат, деб таърифланган: ядро қуролига эга бўлган буюк давлат — СССР ва қўшилмаслик ҳаракатининг етакчи мамлакати бўлмиш Ҳиндистон куч-ғайратларни бирлаштиришларини, ядро қуролисиз ва зўравонликдан холи дунёни барпо этиш сари конкрет қадамлар қўйишларини маълум қилдилар.

Бу йилги воқеалар шу жиҳатдан бизга умид бағишлайди. Бу ўринда Совет Иттифоқининг Бош секретарь М. С. Горбачев ўртага қўйган ташаббуслари муҳим роль ўйнади: Женева, Рейкьявикдан кейин энди Вашингтонда олий даражада учрашув ўтказилиши ҳамда ўртача ва камроқ олислик ракеталарини тугатиш тўғрисида шартнома имзоланиши керак.

Шартнома қуролсизланишга оид янги ва кенг қамровли битимларга йўл очиб бериши мумкин. Шунинг учун биз ҳаммамиз М. С. Горбачевга Индира Ганди номидаги халқаро тинчлик мукофоти берилганлиги тўғрисидаги хабарни унинг Ер юзида тинчлик учун кураш соҳасидаги муносиб куч-ғайратларининг эътироф этилиши, деб мамнуният билан кутиб олдик.

Деҳли Декларацияси, деди пировардида К. Н. Сингх, ядросиз ва зўравонликсиз дунё ҳамда социал тузуми турлича бўлган давлатларнинг тинч-тотув яшаш ғояларини, яхлит ва ўзаро боғлиқ дунёмизда ғоят муҳим бўлган айни шу ғояларни қарор топтиради.

(К. Н. Сингх нутқининг тексти газеталарнинг келгуси сонида эълон қилинади).

Конференция очилишида Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ғ. Ҳ. Қодиров, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. П. Анишчев, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. П. Романовский, республика Министрлар Совети Раисининг ўринбосари С. У. Султонова қатнашдилар.

Конференция ишида КПСС Марказий Комитети халқаро бўлими секторининг мудири Ф. Н. Юрлов, Осиё ва Африка мамлакатлари бирдамлиги Совет комитети раисининг биринчи ўринбосари В. Г. Толстиков иштирок этмоқдалар.

(ЎзТАГ).

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросида

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси 26 ноябрь куни бўлиб ўтган ўз мажлисида ҳукуматнинг ўтказилаётган иқтисодий ислоҳотни, хўжалик юритишнинг янги методларини ва фан-техника тараққиётини жадаллаштиришни ҳисобга олиб, халқ хўжалиги раҳбар ходимлари ва мутахассисларининг малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш системасини қайта қуришга оид таклифларини асосан маъқуллади. Янги негизда кадрлар малакасини оширишнинг ягона давлат системасини барпо этиш, ўн иккинчи беш йилликда ҳамма тармоқларда раҳбар ходимлар ва мутахассисларни вақти-вақти билан ўқитишдан уларга узлуксиз таълим беришга ўтиш кўзда тутилган. Уларни қайта тайёрлашнинг табақалаштирилган форма ва методлари белгилаб қўйилади. Малака ошириш натижалари ходимларни аттестациядан ўтказиш чоғида ҳисобга олинади.

Ўқув юртлари шоҳобчаларини янада кенгайтириш, тармоқлараро малака ошириш институтлари, олий ўқув юртлари ва техникумлар ҳузурида махсус факультетлар ва бўлимлар ташкил этиш кўзда тутилмоқда. Кадрлар малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлаш системасида ўқув юртлари ишига ташкилий-методик раҳбарликни яхшилаш, уларнинг моддий базасини мустаҳкамлаш чора-тадбирлари белгиланди.

Марказий Комитетнинг Сиёсий бюроси 1988—1989 йилларда СССР Давлат агросаноат комитети системасидаги қишлоқ хўжалик, саноат корхоналарини ва бошқа корхоналар ҳамда ташкилотларни тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашга ўтказиш ҳақидаги масалани тингладi. Экономиканинг агросаноат соҳаси фаолияти самарадорлигини оширишга қаратилган чора-тадбирлар комплекси белгиланди, бу чора-тадбирлар комплекси соҳадаги барча тармоқлар янада мутаносиб ривожлантирилишини, қишлоқ хўжалигининг қайта ишловчи саноат билан интеграцияси чуқурлаштирилишини, ишлаб чиқаришни юритишнинг иқтисодий методларини такомиллаштиришни, иқтисодий самарадорликни оширишни таъминлаши керак.

Партия комитетларига агросаноат комплекси системасида иқтисодий ислоҳотни амалга оширишни жадаллаштириш юзасидан ташкилотчилик ва сиёсий ишларни кучайтириш, бу ислоҳотни ўтказишда меҳнаткашлар кенг оммасининг реал иштирок этишига эришиш, меҳнат коллективлари фаолиятини кучайтириш учун хўжалик ҳисоби, бригада ва оила пудратидан, меҳнатни ташкил этиш ва рағбатлантиришнинг бошқа илғор формаларидан тўлароқ фойдаланиш тоширилди.

Португалия Республикасининг Президенти М. Соареш билан М. С. Горбачев олиб борган суҳбатлар ва А. А. Громико олиб борган музокараларнинг якунлари маъқулланди. Бу суҳбат ва музокаралар Совет Иттифоқи билан ҳозирги Португалия ўртасидаги муносабатларда муҳим воқеа бўлиб қолди. Бўлиб ўтган учрашувлар ва музокаралар турли соҳаларда Совет—Португалия алоқалари ва мулоқотларини ривожлантиришга, асосий халқаро проблемалар юзасидан иккала мамлакат ўртасидаги ҳамжиҳатликни чуқурлаштиришга янги омил бахш этди.

Совет Иттифоқи билан Португалия ўртасидаги дунёни муҳолифлик ҳолатидан ҳамкорлик йўлига олиб чиқишга, Европада вазиятни соғломлаштириш, ҳарбий қарама-қарши туриш даражасини пасайтиришга, кескинликни юмшатиш ва ишонч муҳитини мустаҳкамлашга қаратилган сиёсий мулоқотни кенгайтириш муҳимлиги таъкидланди.

Сиёсий бюро Ҳиндистонда СССР фестивалини очиш маросимида иштирок этган Н. И. Рижковнинг ана шу мамлакатга дўстона расмий визити якунларини кўриб чиқди ва маъқуллади. Ҳиндистон Бош министри Р. Ганди билан суҳбат чоғида Совет—Ҳиндистон муносабатлари ривожланишининг юксак даражасидан ҳар икки томон мамнун эканлиги, ядро қуролидан ва зўравонликдан ҳоли дунё принциплари тўғрисидаги Деҳли Декларацияси асосида тинчлик ва халқаро хавфсизликни мустаҳкамлаш манфаатларини кўзлаб иккала мамлакат ҳамкорлигини янада кенгайтириш ва такомиллаштириш муддаоси изҳор этилди. Савдо-иқтисодий алоқаларни бундан буён ҳам мустаҳкамлаш ва кенгайтириш, ҳамкорликнинг ишлаб чиқаришни кооперациялаш ва ихтисослаштириш, қўшма корхоналар барпо этиш, Совет ва Ҳиндистон ташкилотлари ҳамда корхоналари ўртасида бевосита алоқалар ўрнатиш каби янги формаларини такомиллаштириш ва чуқурлаштириш заруҳлиги тасдиқланди.

Ҳиндистоннинг Совет Иттифоқидаги фестивали ва СССРнинг Ҳиндистондаги фестивали икки мамлакат халқлари ўртасида жонли алоқаларни кенгайтиришга, уларнинг бир-бирларини маънавий жиҳатдан бойитишларига кўмаклашуви таъкидланди.

Сиёсий бюро Э. А. Шеварднадзенинг 23—24 ноябрь кунлари Женевада АҚШ давлат секретари Ж. Шульц билан олиб борган музокаралари якунларини маъқуллади. Бу музокараларда ўртача ва камроқ олислик ракеталарини тугатишга оид Совет—Америка Шартномаси қоидаларини келишиб олиш ниҳоясига етказилди.

Шундай қилиб, бу шартнома КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачев билан Президент Р. Рейганнинг бўлажак учрашувида имзолаш учун тайёрлаб қўйилди. Рейкьявикда олий даражада бўлиб ўтган СССР ва АҚШ раҳбарларининг музокараларида эришилган муҳим аҳдномалардан бири рўёбга чиқарилди, ядросиз дунё йўлида муҳим қадам қўйилмоқда.

Женевада бўлиб ўтган музокаралар Вашингтонда бўладиган суҳбатлар кун тартиби юзасидан бир қанча ҳамжиҳатликка эришишга имкон берганлиги мамнуният билан таъкидланди. Женевадаги учрашувда олиб борилган иш фойдали ва зарур, деб ҳисобланди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг мажлисида ташқи сиёсатнинг, шунингдек, мамлакатимизнинг ички сиёсатининг баъзи бошқа масалалари ҳам кўриб чиқилди.

«Ядросиз ва зўравонликсиз дунё учун» халқаро конференциясининг қатнашчиларига

Ядро қуролисиз ва зўравонликдан холи дунё принциплари тўғрисидаги Деҳли Декларациясининг бир йиллигига бағишланган халқаро конференция қатнашчиларини қизғин табриклайман.

Бу ҳужжат инсоният ўз тарихининг бурилиш босқичига етиб келган шароитда даврнинг даъватига жавоб бўлди. Ҳозир ядро қуроли замин цивилизациясини, бутун инсон зотини йўқ қилиб ташлаш хавфини солмоқда. Планетамизда ҳаётни сақлаб қолиш масаласи қаттиқ реалликка айланиб қолдики, у зудлик билан ҳаракат қилишни қатъий тақозо этмоқда. Эртага кеч бўлиши мумкин.

Янгича сиёсий фикрлаш намунаси бўлмиш Деҳли Декларацияси муҳолифлик ўрнига ҳамкорлик қилинадиган, низоли масалалар эса фақат сиёсий воситалар билан ҳал қилинадиган янги дунёни барпо этиш принципларини ифодалаб беради. Декларация мамлакатлар билан халқлар ўртасидаги муомаланинг имкони бўлган бирдан-бир нормаси сифатида тинч ва тотув яшашни қарор топтиради.

Декларация икки буюк халқ — совет ва ҳинд халқлари биргаликдаги ижодининг натижаси эканлигининг ўзиёқ унинг ғоят катта қаётий кучидан далолат беради. Шу иккала халқнинг ҳар бири Декларация ғояларига ўз йўли билан келган эди. Эндиликда СССР билан Ҳиндистон ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик турли социал системалардаги давлатлар учун муносабатларнинг модели бўлиб қолди.

Янгича тафаккур қийинчилик билан ўзига йўл очиб бормоқда. Ядро қуролига сажда қилишни давом эттираётган, ҳарбий қарама-қаршилик категориялари билан фикр юритаётган кучлар ҳали ози эмас. Аммо жаҳонда ижобий жараён бошлаб юборилди, яхшилик сари ўзгаришларнинг дастлабки нишоналари яққол кўриниб турибди.

Сизларнинг анжуманингиз — кенг халқаро жамоатчилик доиралари Деҳли Декларациясининг ғояларини тобора кўпроқ англаб, қўллаб-қувватлаётганлигидан яққол далолат беради. Анжуман халқларни тинчлик, ҳурмат руҳида ва зўравонлик қилмаслик руҳида тарбиялашдан иборат олижаноб мақсадга хизмат қилишига аминман.

Конференциянгизга муваффақиятлар тилайман.

М. ГОРБАЧЕВ

ҲИНДИСТОН БОШ МИНИСТРИ РАЖИВ ГАНДИНИНГ МАКТУБИ

1986 йилнинг ноябрида Бош секретарь Михаил Сергеевич Горбачев билан мен ядросиз ва зўравонликсиз дунё принциплари тўғрисидаги Деҳли Декларациясини имзолаган эдик. Бу Декларация уруш эмас, балки тинчлик; куч ишлатиш эмас, балки зўравонлик қилмаслик; бир-бирини йўқ қилиш эмас, балки тинч-тотув яшаш инсониятнинг бундан буёнги тараққиёти, аниқроғи эса инсоният омон қолишининг асосий негизи эканлигини англашимиз туфайли юзага келди. Деҳли Декларацияси — тинчликка эҳтиросли даъват, далил-исботлар билан инсонларнинг онгига қилинган эзгу мурожаат, сиёсий ироданинг қатъий ифодасидир. Унда Ҳиндистон ва Совет Иттифоқи халқлари учунгина эмас, шу билан бирга урушларни батамом тугатиш ва тинчлик ҳозирги пайтнинг энг муҳим зарурати эканлигини равшан англаётган бошқа мамлакатлардаги миллиардлаб кишилар учун ҳам бекаму кўст яшаш орзу-умидлари таърифлаб берилган. Ўртача ва камроқ олислик ядровий қуврлари хусусидаги битимни келгуси ойда Бош секретарь Горбачев билан Президент Рейган имзолашлари ғоят катта аҳамиятга молик воқеа бўлиб қолади. Бу битим халқаро муносабатларда янгича фикрлаш ниҳоятда зарурлигини мужассамлаштирган Деҳли Декларациясининг жонлиги ва айни муддао бўлганлигининг яққол далилидир. Битим ёпасига ва батамом ядровий қуролсизланиш даракчиси бўлиб қолади, деб умид билдираман.

Осиё ва Африка мамлакатлари бирдамлиги Совет комитети ўтказаётган халқаро конференция қатнашчиларига Деҳли Декларациясида баён этилган тинчлик ҳамда зўравонлик қилмаслик ғояларини оммалаштириш борасидаги кучғайратларида муваффақиятлар тилайман.

ГУЛЛАР ВА ГУЛЧАМБАР ҚЎЙИШ МАРОСИМИ

«Ядросиз ва зўравонликсиз дунё учун» халқаро конференцияси қатнашчилари 27 ноябрь куни эрталаб Ўзбекистон пойтахти марказидаги Владимир Ильич Ленин номи билан аталган майдонга бордилар.

Коммунистик партия ва дунёда биринчи социалистик давлат асосчиси ҳайкали пойига гуллар қўйилди.

Конференция қатнашчилари Номаълум солдат қабрига гулчамбар қўйдилар.

Гуллар ва гулчамбар қўйиш тантанали маросимида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг биринчи ўринбосари П. Н. Демичев, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. Усмонхўжаев, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ғ. Ҳ. Қодиров, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. П. Анишчев, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретарлари А. С. Икромов, М. Ҳ. Холмуҳамедов, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Б. Ф. Сатин, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. П. Романовский, республика Министрлар Совети Раисининг ўринбосари С. У. Султонова қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

ДЕҲЛИ ДЕКЛАРАЦИЯСИ ВА ҲОЗИРГИ ДУНЁ

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг биринчи ўринбосари П. Н. ДЕМИЧЕВ нутқи

Азиз дўстлар!

Ҳозирги дунёнинг муносиб равишда юқсак халқаро обрў-эътиборга сазовор бўлган атоқли арбоблари — КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев билан Ҳиндистон Республикасининг Бош министри Ражив Ганди бундан роппа-роса бир йил муқаддам ядро қуролидан ва зўравонликдан ҳоли дунё принциплари тўғрисидаги Декларацияни имзолаган эдилар.

Деҳли Декларацияси — ғоят катта халқаро аҳамиятга молик ҳужжат бўлиб, унинг инсоният турмушига таъсири шубҳасиз ортиб бораверади.

Бу ҳужжатни турли социал-сиёсий системаларга мансуб икки дўст давлатнинг раҳбарлари таклиф этганлиги шонли бир ҳолдир. Ижтимоий тузумининг қандайлигидан қатъий назар Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон халқлари ҳозирги дунёга бир хилда назар ташламоқдалар. Деҳли Декларацияси Ер юзи аҳолисининг бешдан бир қисмини ташкил этувчи иккала мамлакат халқларининг урушларсиз, ялпи қирғин қуролларисиз дунёда яшашга бўлган қатъий иродасини ифода этади. XX асрнинг тарихий тажрибаси, бир томондан, ялпи фалокатга йўл қўймаслик муддаоси ва иккинчи томондан инсоният маънавий изланишларининг натижалари, икки буюк халқ буюк маданияти ҳамда бутун жаҳон маданиятининг инсонпарварлик хулосалари мана шу муштарак иродада ўз аксини топмоқда.

Улуғ Октябрь туфайли бунёдга келган жаҳонда биринчи социалистик давлат принципиал янги сиёсатни олға сурди, турли иҳтимоий тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшашини, халқлар дўстлиги ва ҳамкорлигини мустаҳкамлашни энг биринчи ўринга қўйди. Ҳозир Совет Иттифоқи олға сураётган ғоят катта тинчлик ташаббуслари ана шу сиёсатнинг давоми ва ривожлантирилишидир.

Мустақилликка эришган Ҳиндистон ҳам кескинликни юмшатиш ва тинчлик учун, ҳарбий кескинлик манбаларини тугатиш учун фаол кураш йўлига ўтиб олди. Унинг тинчлик конференцияларидаги, қўшилмаслик ҳаракатидаги фаол иштироки, ижобий ташаббуслари уни юксак даражадаги халқаро обрў-эътиборга сазовор этди. Деҳли Декларацияси — Совет Иттифоқи ва Ҳиндистон халқлари бутун инсониятнинг туб манфаатларига мос бўлиб тушадиган муштарак мақсадлар йўлида олиб бораётган курашнинг қонуниятли натижасидир.

Биз Деҳли Декларациясининг тарихий аҳамиятини чуқурроқ идрок этиш, унинг мазмунини ташкил этган принциплар ва хулосаларни қандай англаётганлигимизни жаҳон жамоатчилигига кенг қўламда етказиш, халқлар ўртасидаги муносабатларда ана шу принциплар ва хулосаларни яна ҳам аниқроқ амалда рўёбга чиқариш йўлларини муҳокама қилиш учун бу ерда, Тошкентда, халқаро дўстона учрашувлар ўтказиладиган, муҳим тинчлик ташаббуслари юзага келадиган жой сифатида бутун дунёга машҳур бўлган меҳмондўст шаҳарда йиғилдик.

Деҳли Декларацияси шундай ҳақиқатни қарор топтирадики, эндиликда жаҳон халқлари эскичасига яшай олмайдилар, аввало уруш ва тинчлик масалаларида эскича тафаккурга, эски ёндашувларга амал қила олмайдилар.

Бугун биз янгича тафаккур — назариядаги, ҳозирги дунёга қарашлардаги ёриб ўтишгина эмас, деб тўла асос билан айта оламиз. Янгича тафаккур ҳозирдаёқ амал қилмоқда ва ўзининг дастлабки самараларини бермоқда.

Деҳли Декларацияси — ҳам фалсафий, ҳам сиёсий манифестдир. Шунинг учун фалсафийки, у инсониятнинг кўп асрлик жаҳон маънавий маданияти тажрибасини ўзига сингдиради, дунёда инсон фаолиятининг, яшашининг асосий маъносини белгилаб беради. Шунинг учун сиёсийки, унда иқтиқболдаги мустаҳкам тинчликка ва ялпи тараққиётга қаратилган конкрет амалий ҳаракатларнинг йўналиши аниқ белгилаб берилган.

Деҳли Декларацияси барча халқларга, бутун инсониятга қаратилган. Аммо шу билан бирга у инсонпарварлик пафосига тўлиб-тошган шунчаки даъват эмас; бу — етилган тарихий заруратнинг, жаҳонда вужудга келган сиёсат жиҳатидан янги вазиятнинг ифодасидир. Жаҳондаги хўжалик алоқалари интернационал тус олаётганлиги, кенг қамровли фан-техника революцияси, экология хавф-хатари юзага келганлиги, социал муаммоларнинг ўткирлиги, ядро қуроли қўлланилган тақдирда ялпи фалокат эҳтимолининг реаллиги — мана шуларнинг ҳаммаси жаҳон халқлари олдига жуда яққол намоён бўлиб қолган умуминсоний вазифаларни, цивилизациямизни сақлаб қолиш вазифаларини ҳал этишга принципиал янгича ёндашувларни ишлаб чиқишни зарур қилиб қўйди.

Деҳли Декларацияси — инсониятга ҳозирги ғоят чигал зиддиятлар лабиринтидан чиқиб олиш имконини берадиган йўлни юлдуздир. У яхлит бир ҳужжат бўлиб, дунёни ҳам, халқлар ўртасидаги муносабатларни қайта қуришнинг узоқ муддатли равшан программасини ҳам янгича кўра билишни ўзида мужассамлаштирган. Вазифанинг амалий қисми ниҳоятда мураккаб, албатта, ҳозир эса инсоният айни ана шу вазифа олдида турибди.

Деҳли Декларациясини имзолаган икки буюк халқ раҳбарлари Декларациянинг ўнта принципи билан ҳозирги халқаро турмуш воқеликлари ўртасида ҳамон катта тафовут мавжудлигини яхши билишарди. Чўчиш ва гумонсираш барҳам топган эмас; кўпгина сиёсатчилар қурол ва ҳарбий устунлик ҳамма нарсага қодирлигига маҳлиё бўлиб, бунга ишонишдек ярамас одатдан халос бўла олмаяптилар; баъзи бир кимсаларга барча халқларнинг тенг ҳуқуқли ҳамкорлиги, иқтисодий адолат ва

(Давоми иккинчи бетда).

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. УСМОНХЎЖАЕВнинг кириш нутқи

Мен «Ядросиз ва зўравонликсиз дунё учун» халқаро конференциясини очишдек юксак шарафга муяссар бўлдим. Шу сабабли аввало бу залга йиғилганларнинг ҳаммасини қизғин табриклайман.

Ҳурматли меҳмонларимизга — атоқли сиёсат ва жамоат арбобларига, тинчлик ва социал тараққиёт учун актив курашчиларга чин қалбимиздан, самимийлик билан: «Хуш келибсиз, азиз дўстлар!» деймиз.

Азиз дўстлар! Сизлар Совет Ўзбекистонининг пойтахтига турли мамлакатлардан, турли қитъалардан келгансизлар. Сизлар бу ерга келиш учун узоқ йўлни босиб ўтдингиз, демак, сизларни бу ерга катта мақсад етаклаган. Ҳақиқатан ҳам ядросиз ва зўравонликсиз дунёга борадиган йўлларни қидиришдан муҳимроқ ва олижаноброқ иш бўлиши мумкинми ҳозир!

Инсон Осиёда ёки Америкада, Европада ёки Африкада — қаерда яшамасин унинг учун урушдан ҳам катта қулфат йўқ. Инсоният тарихида жуда кўп урушлар бўлган. Баъзи олимлар ҳатто тахминан 16,5 мингта уруш бўлган, дейдилар. Ўтмишдаги жангларда ҳалок бўлган кишилар сонини аниқ ҳисоблаб чиқиш мумкин бўлмаганидек, бу рақам ҳам шартлидир, албатта. Аммо биз урушларнинг энг даҳшатлиси — иккинчи жаҳон уруши 50 миллион кишининг ёстиғини қуритганини биламиз.

Ана шу урушдан 40 йил кейин империализмнинг тажовузкор доиралари янги қирғинликка шу қадар кенг қўламда ва шу қадар зўр бериб тайёргарлик кўрмоқдаки, цивилизациямиз мавжуд бўлишининг ўзи хавф остида қолмоқда. Цивилизацияга атом ажали хавф солмоқда, чунки ядро қуроли шу қадар кўп тўпланганки, унинг ёрдамида Ер юзидаги барча жондор нарсаларни ўнлаб марта қириб ташлаш мумкин. Ҳар қандай регионал можороларнинг тутаб турган чўғи қутилмаганда ҳамма нарсани қуйдириб кул қилувчи ёнгинга айланиб, ядро фалокатини келтириб чиқариши мумкин.

Инсоният ақл бовар қилмайдиган, ўнглаб бўлмайдиган фалокат сари тойиб бормоқда. Бу фалокатга уни халқлар ҳаётидаги прогрессив социал-иқтисодий ўзгартишларга ҳарбий куч ишлатиш методи билан тўққинлик қилишга умид боғлаётган кимсалар судрамоқдалар. Империализмнинг, биринчи навбатда Америка империализмининг энг реакцион доиралари халқаро вазиятни ўта кескинлаштириб юбордилар. Ҳозирги пайтда Ер курраси атом ажали шабадаси сезилмаётган жой йўқ. У Америка ёки Европада, Осиё ёки Африкада бўлмасин, ҳар бир уйнинг, ҳар бир оиланинг остонасида турибди. Ортиқ сусткашлик қилиб бўлмайди. Шу қадар хатарли тус олган дунё воқеалари ривожланишида қатъий бурилиш қилиш керак.

Сўнгги вақтда совет раҳбарияти олға сурган муҳим ташаббуслар комплекси ана шундай туб бурилиш қилишга қаратилган. Бу ташаббусларнинг моҳияти халқаро муҳитни соғломлаштиришга мумкин қадар кўмаклашишдан иборат бўлиб, улар сўнгги йилларда авж олиб кетган салбий мухолифлик тенденцияларини бартараф этиш, телбаларча қуролланишт пойгасини тўхтатиб, социал-иқтисодий ривожланиш учун жуда зарур бўлган маблағларни ажратиб олиш, давлатлар ўртасидаги муносабатларнинг зарур элементлари сифатида ишонч ва ҳамжиҳатликни қарор топтириш зарурлигига асосланган.

Янги ядро-космос даври милитаризмга ҳам, жаҳонгирликка ҳам озиқ бўлаётган тафаккурнинг эскирган андозаларидан воз кечишни қатъий талаб қилмоқда. У сиёсатчилардан, фақат сиёсатчилардангина эмас — ҳаммадан зиддиятли, аммо бир-бирига боғлиқ, бир-бирига қарам бўлган, аслида эса яхлит дунёмизнинг барча аёвсиз реалликларини назарда тутадиган янгича тафаккурни эгаллаб олишни қатъият билан тақозо этмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўзининг яқиндагина нашрдан чиққан «Қайта қуриш ва мамлакатимиз ва бутун дунё учун янгича фикрлаш» китобида қуйидагиларни таъкидлайди: «танлаб олган социал йўлимиз идеологик ва диний эътиқодимиз, турмуш тарзимиз жиҳатидан биз турлича бўлиб турибмиз. Тафовутлар сақланиб қолаверади, албатта. Хўш, тафовут бор экан деб бир-биримизга ўқ узишимиз керакми? Умумбашарий манфаатларни, Ер юзидаги ҳаётни деб ўртамиздаги тафовутлар оша қадам қўя олмаймизми? Биз зиммага масъулият юклайдиган аниқ-равшан ҳаракатлар қилиш орқали ҳам янгича сиёсий тафаккурни қарор топтириб, ўз йўлимизни танлаб олдик».

Бундан бир йил муқаддам Деҳлида Ядро қуролидан ва зўравонликдан холи дунё принциплари тўғрисида

(Давоми учинчи бетда).

АМАЛИЙ ВИЗИТ БИЛАН

Замбия республикасининг Президенти Кеннет Д. Каунда 26 ноябрь куни дўстона амалий визит билан Москвага келди.

Аэродромда уни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси А. А. Громико, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Ф. Добринин, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

* * *

Шу куни А. А. Громико Кремлда К. Д. Каунда билан учрашди.

Суҳбатдошлар Совет Иттифоқи билан Замбия ўтган йиллар давомида икки томонлама муносабатларни мустаҳкамлашда олга томон катта қадам қўйганликларини мамнуният билан изҳор қилдилар. Иқтисодий, савдо, маданий, илмий-техникавий соҳаларда, иккала томонни қизиқтираётган бошқа бир қанча соҳаларда алоқалар ва ҳамкорлик муваффақиятли ривожланиб бормоқда. Хусусан, геология ва соғлиқни сақлаш, олий таълим ҳамда маориф соҳасидаги ҳамкорлик ва алоқалар муваффақиятли ривожланмоқда.

Инсониятнинг ядро уруши ўпқонига тушиб кетишининг олдини олиш ижтимоий тузуми, катта-кичиклиги ёки жаҳон ишларига таъсири даражасидан қатъи назар, барча давлатларнинг энг муҳим муштарак вазифаси эканлиги ҳақида ҳар икки томон яқдил фикр билдирди.

Суҳбат чоғида томонлар Африка жанубидаги аҳволни ҳар томонлама таҳлил қилдилар. Улар Намибия халқининг Жануби-Ғарбий Африка халқ ташкилоти (СВАПО) раҳбарлигида ва Жанубий Африка халқининг Африка миллий конгресси раҳбарлигида озодлик ва мустақиллик учун олиб бораётган кураши билан бирдам эканликларини яна бир бор тасдиқладилар.

Суҳбат самимий ва дўстона вазиятда ўтди.

* * *

Кремлда СССР Олий Совети Президиуми номидан К. Д. Каунда шарафига зиёфат берилди.

Меҳмон билан биргаликда унинг СССРга сафарида ҳамроҳлик қилаётган замбиялик расмий кишилар ҳозир бўлдилар.

Совет томонидан А. А. Громико, В. П. Никонов, А. И. Лукьянов, Г. П. Разумовский, бошқа расмий кишилар ҳозир бўлдилар.

Дўстона вазиятда ўтган зиёфатда А. А. Громико билан К. Д. Каунда нутқ сўзладилар, уларнинг нутқлари эътибор билан тингланди ва қарсаклар билан кутиб олинди.

(ТАСС)

ДЕҲЛИ ДЕКЛАРАЦИЯСИ ВА ҲОЗИРГИ ДУНЁ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

баб-баравар хавфсизлик ғоялари мақбул бўлмаяпти; одамларни ирқий ёки диний белгисига қараб ажратишни тарғиб қилувчилар ҳали барҳам топган эмас. Мана шуларнинг ҳаммаси шундай бир «ачитқи»ки, унинг замирида милитаризм, агрессия, камситиш каби иллатлар авж олди ва ҳали ҳам авж олмоқда.

АҚШнинг империалистик доиралари милитаризм сиёсатига таяниб, дунё устидан ўз ҳукмронлигини ўрнатиш, социализмни ва озодлик ҳаракатларини барбод этиш учун ўзининг ядровий монополиясидан фойдаланишга умид боғлаган эдилар. Бундай йўл инсон зотига душманликдан иборат ана шу мақсадларга эришишга олиб келмади ва олиб келиши мумкин ҳам эмас эди. Аммо у сиёсий тафаккурни милитарлаштиришга, шубҳа-гумонни оширишга, турли регионлардаги можароларнинг кучайишига олиб келди. Ана шу можаролар сўндирилмас экан, жаҳон миқёсидаги ядровий можарога ҳам айланиб кетиши мумкин.

Милитаризм балоси миллион-миллион кишиларни очлик, касаллик ва камбағалликка, саводсизлик ва маънавий қашшоқликка маҳкум этиб, уларни муносиб ҳаёт кечиришга бўлган ҳар қандай умидлардан маҳрум этиб, нафрат ва муросасизлик уруғини сочиб инсониятнинг катта-катта моддий ва интеллектуал ресурсларини ютаётганлигига тоқат қилиб бўлмайди. Урушга тайёрланишга бир йилда бир триллион долларлардан кўп маблағ сарфланмоқда. Ривожланаётган мамлакатларнинг қаралари ҳам тахминан шунча келади. Бу қарзлар уларнинг энг муҳим проблемаларни ҳал этишларига халақит бериб, иш жиддий можарога айланиб кетиши мумкин бўлган ҳолатга солиб қўймоқда.

Милитаризм уруғлари жаҳоннинг кўпгина регионларида даҳшатли ниҳоллар бермоқда: Америка билан Европани ҳамма турдаги ядровий ракеталар тутиб кетди; Осиё, Африка, Лотин Америкаси ажал ва вайронагарчиликлар келтирувчи, одамлар тинч меҳнати самараларини йўққа чиқарувчи ҳарбий можаролардан ларзага келмоқда; Тинч океани ва Ҳинд океани, Атлантика акваториялари Ер юзидаги жамики жонзотни қуйдириб, кулга айлантиришга қодир бўлган ядро қуроли билан таъминланган авианосецлар ва сув ости кемалари изғиб юрибди; одамларни ялписига қирадиган қурол аслаҳаналари тўлдирилмоқда. Милитаризмнинг телбаликларида энг юқори чўққига чиқилгандек туюлади. Аммо бундай эмас! Милитаризм ҳамма ёқни қамраб олишни ва ҳамма ёққа суқулиб киришни хоҳлайди. У космик фазони ҳам ажал ва вайронагарчилик уруғлари ҳеч монесиз ўса оладиган ва кўпая оладиган ўз плантациясига айлантиришга уринмоқда.

Жаҳон халқлари бундай хавф-хатарга тоқат қила олмайди. Буларнинг ҳаммасига довураклик билан боқиб, планетамизни фалокатдан сақлаб қолмоқ зарур.

Деҳли Декларацияси ҳозирги вазиятнинг табиати ва илдизларини очиб, унинг даҳшатли реалликларига диққат-эътиборни жалб қилади, лекин у бу ишни ноумидлик ва ишончсизлик руҳини тўғдириш учун қилаётгани йўқ. Бу Декларация халқларнинг куч-ғайратларини сафарбар этувчи актив ҳужжатдир. Тарих бир вақтлар замондошларни ҳайратга солиб, аммо амалга ошмаган бир қанча ажойиб концепцияларни билади. Бундай концепциялар чўқур фаҳмлаш тимсоллари бўлгани ҳолда, улар омма қалбига ўт ёқа олмади, чунки халқнинг интилишлари ва орзу-умидларидан четда бўлганлиги туфайли ижтимоий-сиёсий тафаккур тарихининг ёдгорликлари сифатидагина сақланиб қолди.

Деҳли Декларациясининг тарихий кучи шундаки, у жаҳон ва сиёсат тўғрисидаги анъанавий тасаввурлар чўқур тангликка учраган, ядросиз ва эўравонликсиз дунёни барпо этиш ғояси бутун инсониятнинг ишига реал айлана бошлаган, халқлар, жамоат ташкилотлари ва ҳаракатларнинг, оддий кишиларнинг онгини тобора чўқурроқ эгаллай бошлаган бир қайтда юзага келди. Декларация ҳамма учун тушунарли бир олижаноб мақсадни — милитаризм ютиб юбораётган катта-катта маблағлардан социал-иқтисодий тараққиёт учун, қашшоқлик, касалликларни тугатиш, жуда ўткир жаҳоншумул проблемаларни ҳал этиш учун фойдаланиш мақсадини олға суради. Декларация эўравонлик қилмаслик принципини инсонят ҳамжамиятининг ҳаёт негизи сифатида олға суради. Бу принцип давлатлараро муносабатларда тинч-тотув яшаш қарор топтирилишини, ҳар бир халқнинг тараққиёт, ҳамжиҳатлик, ишонч ва ҳамкорлик йўлларини танлаб олиш ҳуқуқи ҳурмат қилинишини билдиради. Шу билан бирга бу принцип—инсон ҳаётидек муқаррар бойлик эътироф этилишини билдиради.

Ҳиндистон Бош министри Р. Ганди шу йил 20 ноябрь куни Ҳайдаробод саройида нутқ сўзлаб, Деҳли Декларацияси имзоланишини жаҳонда янги тартиб сари олиб борувчи йўлда босилган тарихий қадам, деб таърифлади. Ҳаётни фалсафий идрок этиш савияси, ўртага қўйилган вазифаларнинг кўлами, бу вазифаларни ҳал этишга демократик ёндашилганлиги жиҳатидан Декларация замонамизнинг чинакам машҳур ҳужжатидир. У БМТ Устави, Бандунг Декларацияси, Хельсинки Якунловчи актининг принципиал ва амалий ғояларини, қўшилмаслик ҳаракати ғояларини ривожлантириш йўлида қўйилган катта қадам сифатида тарихга киради.

Дунё халқлари Декларациядаги юксак мақсадларга эришиш учун анча-мунча ғовларни енгиб ўтишлари керак. Ажралган дунё категориялари билан фикр юритиш одати ҳозирча кўпларнинг янги сиёсат принципларини англаб олишига халақит беряпти.

Инсоният омон қолиши учун сиёсий калтабинликни, агрессив империализм кучларига ҳар қандай эрк берилишини қатъиян рад қилмоғи керак.

Ижтимоий тараққиёт ҳозирги босқичининг фундаментал хусусиятларини тўғри тушуниш, капитализмнинг объектив қонунларини, бугунги кунда капитализм дуч келиб қолган мушкул аҳволни ҳар томонлама илмий таҳлил этиб бериш ҳам зарур.

Ҳозирги империализм милитаризмни авж олдирмай, ривожланаётган мамлакатлар халқларини янги мустамлакачиларча эксплуатация қилмай яшай оладими, ҳарбий куч ишлатиш методларидан воз кечаоладими? Асосий капиталистик мамлакатларнинг раҳбар доиралари инсониятнинг омон қолишини таъминлашга имкон берадиган тарихий муросага келишга қодирми? Ана шу муҳим масалаларга берилаётган жавоб Ғарб раҳбарларининг субъектив хоҳишигагина боғлиқ бўлиб қолмай, халқларнинг хоҳиш-иродасига, уларнинг онглилиги ва уюшқоқлигига, тинчлик учун, ўзини-ўзи сақлаб қолиш учун курашни сифат жиҳатидан янги бир поғонага кўтара билиш қобилиятига ҳам боғлиқ бўлади. Шу боисдан ҳам Деҳли Декларациясининг принципли миллион-миллион кишилар онгига сингиб қолиши, у дунёнинг ҳамма ерида кишиларнинг биргаликдаги амалий ҳаракатлари актив омили бўлиб қолиши ниҳоятда муҳимдир.

Гўё ядро қуроли тинчлик гарови, ҳозирги пайтдаги милитаризм эса инсон эркинлиги ва ҳуқуқларини ҳимоя қилади, деб «исботловчи» нотўғри ахборот ва ёлғон-яшиқ гаплар, турли хил концепциялар омманинг ҳақиқатни билишига тўсқинлик қилмоқда. Бунда сохта ватанпарварлик шиорлари, ирқчилик ва шовинистик доктриналар ишга солинмоқда. Булар ҳаммасининг замирида қўрқув ва ишончсизликдан фойдаланиб, тер ва қон билан аралаш олтинни қуролланиш пойгасининг тубсиз қудуғидан чиқариб олиш учун сиёсий жаҳолатпарастликни рағбатлантираётган ҳарбий -саноат комплексининг ғаразли манфаатлари ётади.

Агрессив доиралар инсониятга доимо даҳшат ва умидсизликни сингдиришга, сунъий равишда душман образини яратишга интилиб келмоқда; улар милитаризм йўлини инсониятнинг ўз табиатига хос азалий қисмати, деб билмоқдалар. Уларнинг сиёсати дунёнинг ҳамма жойида ўзининг ғаразли манфаатларини қарор топтириш, жаҳонда ҳукмронлик ўрнатиш учун курашни мақсад қилиб қўйган империалистик йўлни давом эттиришни кўзлаб, тобора янги-янги ҳарбий доктриналарни ишлаб чиқишга, агрессив блоклар ва иттифоқлар тузишга, стратегик концепциялар яратишга қаратилган. Ҳозирги дунёнинг энг ўткир проблемаларини бутунлай назар-писанд қилмаслик, халқларни жаҳон миқёсидаги сиёсатнинг шахмат тахтасида у ёқдан бу ёққа суриш мумкин бўлган «пиёдалар» деб билиш қўникмаси — буларнинг ҳаммаси эскича фикрлаш, халқаро проблемаларни ҳал этишга эскича ёндашув ифодасидир.

Деҳли Декларацияси — давримизнинг энг хатарли барча эски қарашларига қарши қатъий норозиликдир. Қуролланиш учун сарфланаётган жуда катта миқдордаги беҳуда харажатлар иқтисодий хавфсизлик тўғрисидаги масалани, жумладан, юксак даражада ривожланган капиталистик мамлакатларнинг асосий проблемаси сифатида реал қилиб қўймоқда. Америка Қўшма Штатлари Япония ва Ғарбий Европа мамлакатлари билан иқтисодий рақобатда кетмакет ўз позициясидан маҳрум бўлаётганлиги аниқ-ку, ахир. Қўшма Штатлар жаҳонда қарз берувчи асосий мамлакатдан қарздор мамлакатга айланиб қолди. Давлат бюджетидаги жуда катта камомад ва ташқи савдодаги камомад долларнинг мавқеига путур етказибгина қолмай, шу билан бирга чўқур ларзалар хавфини вужудга келтирмоқда. Яқинда капиталистик мамлакатлар биржаларида акцияларнинг курси кескин тушиб кетганлиги худди шундай ларзалардан бўлди. Зўр бериб ҳарбийлаштириш замиридаги иқтисодий хавфсизликка таҳлика, ривожланган капиталистик мамлакатлар билан ривожланаётган мамлакатлар ўртасидаги зиддиятларнинг ғоят кескинлашиши тенденциялари — буларнинг ҳаммаси капиталистик дунёдаги энг зийрак, реал фикрловчи раҳбарларни янгича тафаккур принципларига, ана шу қалтис ва хатарли аҳволдан чиқиш йўлларини қидириб топишга ундамоқда.

Бироқ бунда баъзи кимсалар хомхаёлга берилиб, саробга интилмоқдалар. Синфий ва умуминсоний манфаатлар диалектикасини англаш — тинчликни сақлаб қолиш ва соғломлаштиришнинг реал йўлидир. Бундай диалектика халқлар умумий хоҳиш-иродасининг асосидир. Бу эса ҳозирги пайтда конкрет амалий ҳаракатларда ўз ифодасини топиши мумкин. Совет Иттифоқининг кенг кўламли ва олисни кўзловчи ташаббуслари ҳамда ҳаракатлари системасида буни чўқур англаш ўзининг конкрет амалий ифодасини топди. Бу — Совет Иттифоқининг бизнинг мамлакатимиз ҳеч қачон биринчи бўлиб ядро қуролини қўллаганлиги тўғрисидаги Баёнотидир. Бу — бизнинг ҳарбий бюджетларни кўпайтирмасликка ва ялпи қирғин қуролининг янги турларини ишлаб чиқишни тўхтатишга даъватиниздир. Бу — ракетадан мудофаа тўғрисидаги Шартномани сақлаб қолган. космик фазони ҳарбийлаштириш тақиқланган шароитда асримиз охиригача барча ядро қуролларини тугатишнинг конкрет программаси ифода этиб берилган 1986 йил 15 январдаги Баёнотидир. Бу —ядро синовларига бир томонлама жорий этилган мораторийдир, биз унга бир ярим йил амал қилдик. Бу— Европа қитъасида қуролли кучлар ва қурол-яроғларни оқилона бўлган етарли даражагача қисқартириш комплекс программасидир. Бу — химиявий қуролни тақиқлаш ва тугатишнинг конкрет планидир. Бу—қурол-яроғларни қисқартириш устидан контроллик қилишнинг самарали методларини йўлга қўйиш, шу жумладан, жойларда инспекциялар ўтказишдан иборат ташаббуслардир.

Бугунги кунда Совет Иттифоқи, қардош социализм мамлакатлари, қўшилмаслик ҳаракати, бошқа мамлакатлар ўртага қўйётган тарихий тинчлик ташаббуслари етилган объектив эҳтиёжларни ифодалаб, инсониятнинг яхши истиқболини белгилаб беради. Ҳозирги пайтда тинчликсевар кучларнинг турли оқимларини бирлаштириш, уларнинг самарали баҳамжиҳат ҳаракатининг янги формалари, тинчлик сиёсатини амалга оширишда жаҳон ҳамжамиятининг таъсирчан воситаси сифатида БМТнинг обрў-эътиборини анча ошириш тўғрисидаги масала реал бўлиб турибди. М. С. Горбачевнинг шу йил 17 сентябрда эълон қилинган «Хавф-хатарсиз дунёнинг реаллиги ва гарантиялари» мақоласида мана шу етилган тарихий эҳтиёж аниқ-равшан ва чўқур ифодалаб берилган.

Азиз дўстлар!

Яқиндагина мамлакатимиз, у билан бирга бутун тараққийпарвар инсоният жаҳон тараққиётида бурилиш нуқтаси бўлган Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигини нишонлади. Ўз моҳияти жиҳатидан синфий бўлган Октябрь революцияси аввал бошданоқ умуминсоний идеалларни мақсад қилиб қўйди. Сулҳ тўғрисидаги декрет Совет ҳокимиятининг дастлабки қонун акти бўлганлиги диққатга сазовордир. Тинч-тотув яшашнинг ленинча концепцияси ички ва ташқи сиёсатимизда йўлчи юлдуз бўлиб хизмат қилади. Октябрь революциясининг жўшқин сиёсий ва маънавий омили бизда авж олдириб юборилган қайта қуриш, Совет жамиятини ҳар томонлама янгилаш жараёнларида яшамоқда ва рўёбга чиқарилмоқда. Қайта қуришнинг моҳияти социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштиришдан, кенг демократиялашдан, барча ижтимоий ишларни ҳал этишга халқни реал жалб этишдан иборат. Шу билан бирга қайта қуриш ташқи алоқаларни ривожлантириш ва мустаҳкамлаш, қўшма корхоналар ва бирлашмалар қуриш, интеграция жараёнларини интенсивлашнинг янги йўлларини очиб беради. Қайта қуриш халқларни яқинлаштиришга, халқаро муносабатларни янада инсонпарвар қилишга кўмаклашади.

Ҳозирги дунёнинг бутун хилма-хиллигини, мураккаблигини ва зиддиятли эканлигини назарда тутувчи янгича дунёқарашга баъзи кимсалар ўзларининг инсонят тўғрисидаги чалкаш тасаввурларини қарама-қарши қўймоқдалар. Бутун дунёга бундай қараш замири жаҳолатпарастлик тафаккурининг шунчаки ўзига хос ғайритабиий жиҳатлари ёки нарсаларга нисбатан шахсий қарашдан иборат бўлиб қолмай, у коммунизмга ва Советларга қарши муросасизлик руҳи билан суғорилган шаклга кираётган сиёсатнинг муайян йўналишини ҳам акс эттиради.

Империалистик тазйиқ формалари тарихан ўзгариб бормоқда, аммо бу формаларнинг кўлами асло чекланмаяпти. Иқтисодий қамал, савдо-сотиқ соҳасидаги камситиш, маккорона ташвиқотчилик кампанияларини уюштириш — мана шуларнинг ҳаммаси халқлар ўртасидаги нормал алоқаларни ривожлантиришга халақит бериш учун, ўзаро манфаатли ҳамкорлик йўлини тўсиб қўйиш учун ишга солинмоқда. Шу билан бирга унчалик очиқ эмаслиги, биқиқлик ва ўзини-ўзи яккалаб қўйиш, инсон ҳуқуқларини бузиш қабилидаги турли-туман айбловчи гаплар тинимсиз ёғдирилмоқда.

Ҳозир партиямиз ўтказаётган ошкоралик сиёсати ҳамма масалаларни муҳокама қилишни, уларни жаҳон афкор оммаси ҳукмига ҳавола этишни таклиф қилади. Биз Ғарб ўзининг алоҳида ҳуқуқи деб ҳисоблаб келган гуманитар муаммоларнинг бутун мажмуасини Москвадаги халқаро конференцияда эркин муҳокама қилишни таклиф этяпмиз. Масала шу таҳлитда қўйилган тақдирда, қандайдир саросималик бошланади, турли-туман писандалар ва олдиндан шартлар қўйила бошлайди.

Бизнинг кўпгина мамлакатлар билан муносабатларимиз тинчлик фалсафаси асосига қурилмоқда. Мен Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон ўртасидаги ҳамжиҳатлик ва ишончнинг юксак поғонага кўтарилганини алоҳида мамнуният билан уқтириб ўтмоқчиман. Биз-яқин қўшниларимиз. Географик жиҳатдангина эмас, шу билан бирга халқларимиз ўртасида қадим замонларда бошланган алоқалар доимо ўзаро муҳаббат ва ҳайрихоҳликнинг мустаҳкам негизига асосланиб келганлиги учун ҳам яқинмиз. Совет Иттифоқи ва Ҳиндистон халқлари бебаҳо дўстлик эстафетасини аввалаб олға элтмоқдалар.

Кейинги вақтларда мамлакатларимиз ўртасида сиёсий, иқтисодий ва илмий-техникавий алоқалар, маданият соҳасида муҳим аҳдлашувларга эришилди. Иккала буюк халқнинг тарихий саналари — Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигига ва Ҳиндистон мустақиллигининг 40 йиллигига бағишланган фестиваллар катта воқеа бўлди. Бу воқеалар иккала халқнинг ютуқлари, маданий бойликлари билан яхшироқ танишиш, улар ўртасидаги маънавий алоқаларни ривожлантириш имконини беради.

Азиз дўстлар!

Бизнинг қайта қуришимиз халқаро миқёсда катта шовшувга сабаб бўлди, у янги сиёсий тафаккур, ҳаёт фалсафаси принципларини қарор топтиришга реал тарзда хизмат қилаётганлиги учун ҳам жаҳон тараққиёпарвар жамоатчилигининг чўқур ҳурматига сазовор бўлди.

Барча халқлар ўртасидаги муносабатлар ҳамманинг манфаатларига мос келадиган ва умум эътироф этган принциплар асосига қурилиши керак, деб ҳисоблаймиз. Биз фақат тинч сиёсий воситалар билан — БМТ Устави талабларига қатъий риоя этилиши, давлатларнинг ихтиёрий равишда олган қўшимча мажбуриятлари, шунингдек барча соҳаларда — ҳарбий-сиёсий, иқтисодий, экологик, гуманитар ва бошқа соҳалардаги ишонч ҳамда халқаро ҳамкорлик чора-тадбирлари билангина ҳар бир давлат учун ва барча давлатлар учун пухта хавфсизликни таъминлаш мумкин, деган позицияга амал қиламиз.

Халқаро хавфсизлик кенг қамровли системасининг КПСС XXVII съезди ишлаб чиққан концепцияси бунинг аниқ-равшан ифодасидир. Бу концепция халқлар, мамлакатлар ва регионлар қонуний манфаатларининг хусусиятларини тўла-тўкис ҳисобга олади. М. С. Горбачевнинг Владивостокда 1986 йил июлида сўзлаган нутқида, шунингдек унинг Индонезияда чиқадиган «Мердека» газетаси саволларига қайтарган жавобларида баён этилган Осиё-Тинч океан регионида тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлаш ҳусусидаги совет программасини ишга нуқтаи-назардан кўриб чиқмоқ керак. Бу программа «Панча шила» ва Бандунг принципларини, Кореядаги яраш тажрибасини ва 1954 йили Женева кенгаши, Тошкентдаги Ҳиндистон—Покистон битими тажрибасини, шунингдек Ҳиндистон, МХР, АСЕАН мамлакатлари, Ҳинди-Хитой давлатлари ва бошқа мамлакатларнинг таклифларини ҳисобга олади.

Биз регионда тинчлик, хавфсизлик ва ҳамкорлик программалари юзасидан океанга туташ барча мамлакатлар иштирокида Тинч океан конференциясини чақиришни ҳаётий муҳим деб ҳисоблаймиз.

Вазифа Осиё—Тинч океан регионини умумжаҳон кенг қамровли тинчлик ва халқаро хавфсизлик системасига киритишдан, ҳарбий гуруҳларни тарқатиб юбориш ҳамда Осиё ва Тинч океандаги ажнабий базаларни тугатишдан, ўзга территориялардан қўшинларни олиб чиқиб кетишдан иборат. Биз АҚШнинг бутун дунёга, шу жумладан Осиё ва Тинч океанга НАТОнинг «ҳуқуқ доирасини» ёйиш йўлидаги уринишларга қатъиян қарши чиқамиз. СССР кўпгина давлатлар билан биргаликда БМТнинг Ҳинд океанини тинчлик зонасига айлантириш тўғрисидаги қарори амалга оширилиши учун ҳаракат қилмоқда. Биз турли регионларда ядросиз зоналар вужудга келтирилишини астойдил қўллаб-қувватлаймиз.

Кенг қамровли халқаро хавфсизлик системаси концепцияси билан регионал можароларни сиёсий бартараф этиш йўллари тўғрисидаги конкрет совет таклифлари ўртасида чамбарчас боғлиқлик мавжуд. Яқин Шарқдаги аҳволни бартараф этиш проблемаларига бағишланган халқаро конференция ўтказиш тўғрисидаги, Марказий Америка регионидаги можарони тинч ҳал этиш ҳақидаги, беҳуда Эрон—Ироқ урушини тўхтатиш тўғрисидаги таклифлар халқаро миқёсда тобора кенг ҳайрихоҳлик билан кутиб олинаётганини мамнунят билан қайд этиш мумкин. Афкор омма Афғонистон ва Кампучиядаги миллий яраш сиёсатини қўллаб-қувватламоқда.

Совет Иттифоқи каби ядро қуролини биринчи бўлиб ишлатмаслик тўғрисида ўз зиммасига мажбурият олган ва бошқа ядровий давлатларни ҳам шундай қилишга даъват этган Хитой Халқ Республикасининг позицияси чўқур мамнунят уйғотади.

Азиз дўстлар!

Бизнинг конференциямизда Деҳли Декларациясига тарихий реализм, инсониятнинг шу ҳужжат ғояларини қабул қилишга ва турмушга татбиқ этишга тайёрлиги позицияларида туриб назар ташлаш ўринлидир. Чунки, Деҳли Декларациясининг мазмуни ҳар хил талқин этилмоқда. Жаҳон афкор оммасининг катта қисми Деҳли ҳужжатини маъқуллаб кутиб олди ва унинг фалсафаси ҳамда ҳаракат программасини инсониятни ўз боши узра таҳлика солиб турган хавф-хатардан халос этишнинг равшан йўли деб билди. Бироқ бунга зид фикрлар ҳам айтилди. Бу ўринда мен турли тус ва мақомдаги реакционерлар, қурол-яроғ ишлаб чиқарувчилар ва сотувчилар, ўз налатбинлиги ва ғаразли манфаатлари билан мавжуд аҳволни афзал кўрадиган баъзи кимсалар ҳақида гапираётганим йўқ. Ҳатто айрим эътиқодли тинчлик тарафдорлари ҳам баъзан Деҳли ҳужжатининг реаллигига шубҳа билдирмоқдалар.

Деҳли Декларациясининг маъносини тўғри баҳоламоқ учун унга ижтимоий тараққиётнинг, унинг тарихий истиқболларининг реал диалектикаси позицияларида туриб назар ташлаш зарур.

Социал маънода инсоният тарихи — этник, географик, иқтисодий тарқоқликни ва маданий биқиқликни бартараф этиш, халқлар ва давлатларнинг жаҳоншумул алоқалари ҳамда ўзаро боғлиқликларини чуқурлаштиришнинг узлуксиз жараёнидан иборат. Ҳозир ҳар бир киши бутун инсониятни тўлқинлантириб турган муаммоларга ўзининг дахлдорлигини сезмоқда. Аммо одамларнинг бутун инсоният ишларига ана шундай дахлдорлиги миллий хусусият ва ўзига хосликни бузиш йўли билан эмас, балки ривожланиш орқали ҳамжиҳатлик ва бирбирини маънавий жиҳатдан ўзаро бойитиш орқали вужудга келади.

Мана шу ягона диалектик жараён ҳозир ҳамма халқларни ўз ичига олиб, турли ҳаёт тарзларига, сабр-тоқат билан қарашни қарор топтирмоқда, гуруҳларнинг ҳудбинлигини, хурофотларни бартараф этмоқда. Шу кунларда бу жараён беқиёс жаддаллашди. Империалистик агрессиянинг, ирқчилик сиёсатининг, инсон зотига нафрат билан қаровчи фашизм идеологиясининг ҳар қандай шакллари бутун дунё миқёсида қораланаётганлиги ҳам шу билан боғлиқдир.

Деҳли Декларацияси умумбашарий , инсонпарварлик қадриятларига мурожаат этади, инсоннинг яшаш, тинч бунёдкорлик билан шуғулланиш, уйғун равишда камол топиш ҳуқуқини тан олиш шу қадриятларнинг олий ифодасидир. Ҳар бир халқ маданиятида мана шу инсонпарварлик негизларининг илдизлари бор. Шахсга зўравонлик қилиш ва қотилликни зўр эҳтирос билан рад этиш, инсонни ҳурмат қилиш, унинг юксак вазифасини эътироф қилиш ғоялари СССР билан Ҳиндистон халқларининг миллий маданиятларида ҳам ўзининг яққол ифодасини топган. Шу халқларнинг раҳбарлари Деҳли Декларациясининг муаллифлари бўлганлиги бежиз эмас.

Ҳозирги дунё хилма-хил ва ранг-барангдир. Бир хилликни унга ҳарбий куч билан тиқиштириш йўлидаги ҳар қандай уринишлар реакцион ҳаракатдир. Халқлар ўз йўлини эркин танлаб олишини ҳамма ҳурмат қилиши — баҳамжиҳат ҳаракатларнинг, позициялар муштараклигининг бирдан-бир имкони бўлган асосидир.

Иккинчи томондан, халқларнинг хоҳиш-иродасини, уларнинг ҳозирги замон цивилизациясини қутқариб қолишдан манфаатдорлигини писанд қилмаслик позицияси ҳозир социал майлардан, у ёки бу турмуш тарзига, у ёки бу маънавий бойликлар ҳамда дунёқараш таълимотларига ихлосмандлигидан қатъи назар, ҳар қандай снёсатчини ҳамма эътироф қилган инсонпарварлик принципларидан четга чиқариб қўяди.

Моддий омиллар оқибат натижада одамларнинг ҳаракат тарзини ҳам, фикрлаш тарзини ҳам белгилаб беради. Тарих инсоннинг табиат кучларини эгаллаш мақсадидаги узлуксиз интилишлари билан характерланади. Илмфан ва техникадаги ҳар қандай янги кашфиётдан инсон ҳам тинч, ҳам ҳарбий мақсадларда фойдаланишга интилиб келган. Урушда ғолиб чиқиш мумкин бўлган пайтларга кўпинча сиёсий маммолар — ҳам ички, ҳам ташқи муаммолар уруш ёрдамида ҳал этиб келинган. Бироқ XX асрнинг фан-техника революциясиҳозирги бу қадар вайронгарчилик келтирадиган қурол-яроғ турларини вужудга келтирдики, улар жаҳон миқёсидаги ҳарбий можарода бирон-бир томоннинг ғалаба қозониши имкониятини йўққа чиқаради. Инсон яратган техника урушаётган томонларнигина эмас, умуман инсониятни ҳам ҳалокат хавфига дучор этади. Бунга йўл қўймаслик учун техникани бошқарувчи ва яратувчи инсон сиёсий мақсадларга ва бошқа мақсадларга эришиш йўлида уруш воситаларидан абадул-абад воз кечиши керак.

Ҳозирги вазият, одамларнинг миллий, социал ва маданий тафовутларидан қатъи назар, ялпи инсонийлик мезонини тақозо этади. Бу—тўқиб чиқарилган гап эмас, мавҳум яхши ният эмас, балки ҳозирги турмушнинг реал вазиятлари ифодасидир. Хиросима ва Нагасаки узра кўтарилган ядро портлашларининг даҳшатли алангаси энг янги техника воситаларидан фойдаланиладиган ҳарбий куч шу куч эгасининг ўзига ўнгарилмас зарба бўлиб қайтиши фактини жуда равшан аниқлаб берди. Ҳарбий техникагина эмас, Чернобиль атом электр станциясидаги, бошқа мамлакатларнинг атом станцияларидаги аварилар ҳозир тинч мақсадлардаги ишлаб чиқариш ҳам халқларнинг таҳликали вазиятлардаги ҳаракатларини мувофиқлаштириш зарурлигини яққол кўрсатди. Рак ва СПИД касалликлари ҳам инсон зотига бомбадек пинҳона зарба урадиган иллатлардир. Бу иллатларни зарарсиздантирмоқ учун ҳам кенг кўламдаги халқаро ҳамкорлик зарур. Барқарор тинчлик, ҳамжиҳатлик ва ишонч шароитидагина шундай ҳамкорликни йўлга қўйиш мумкин.

Деҳли Декларацияси аҳлоқ ва одобни сиёсатнинг таркибий қисми, деб таърифлаш орқали инсониятнинг ўз омонлиги учун кураши янги йўлларини очиб берди, деса бўлади. Ҳозир дунё ялпи хавфсизликнинг маънавий пойдевори бўлиб қола оладиган умумбашарий маданиятга муҳтож. Умумбашарий аҳлоқ ҳамманинг тенг хавфсизлик, тинч ривожланиш, халқаро муаммоларни адолатли ҳал этиш ҳуқуқи тан олинишини талаб қилади.

Халқаро турмушда бир томоннинг ютуғи иккинчи, заифроқ томоннинг ютқизиши ҳисобига амалга оширилади, деган ва одат бўлиб қолган тасаввурлар замирида ҳозирги дунёнинг снёсий реал аҳволига баҳо беришдаги кўпгина сохта ёндашувлар яшириниб ётибди. Шу позициялардан қараганда, халқаро муаммоларни адолатли ҳал этиш хом қаёл бўлиб туюлади, худбинлик манфаатларининг муросасиз кураши реаллигига дуч келганда бу хомхаёл чилпарчин бўлади. Шу заминда инсонпарварлик ва тенг хавфсизлик принципларига мос бўлиб туйилмайдиган снёсатни қўллаб-қувватлаш мумкин, деб ҳисобламоқдалар. Худбинлик туйғуси турли-туман ҳарбий, стратегик пуч хаёлларни нажот деб билиб, унга ёпишиб олишга ундайди. Стратегик мудофаа ташаббуси — «самовий урушлар» программаси ҳам ана шундай пуч хаёллардан биридир. Шу программани амалга ошириш ёрдамида ўз қўллари билан тайёрланаётган ядро ажалидан яширинишга қолишни умид қилмоқдалар. Бу позициянинг калтабинлиги соғлом фикрли ҳар бир кишига равшан. «Самовий урушлар» программасини амалга ошириш, қурол-яроғларнинг лазер, кинетик, нур ва ядро қуроли каби энг ғаройиб турларини космосга чиқариш ялпи фалокатнинг олдини ололмайди, балки бу фалокатни тезлаштирмоқ ҳам реал ва кенг қамровли қилиб кўяди.

Бу фикрга қўшимча қилиб, яна шуни айтиш мумкин: қурол-яроғларнинг мана шу янги турларини яратиш жараёнининг ўзи қўшимча жуда катта салбий оқибатларга — снёсий, иқтисодий, экологик, психологик ва бошқа оқибатларга олиб боради. Мана шуларнинг ҳаммаси бирга қўшилиб, империализмнинг бемалол йўл танлаш имкониятини чеклайди, унинг ҳарбий пойгада бир томонлама ютиб чиқиш умидини рўёбга чиқмайдиган бир нарса қилиб қўяди.

Деҳли Декларациясининг буюк донолик ва юксак инсонпарварлик маъносига тўлиқ сўзларини бугун яна бир бор эслатиб ўтмоқчиман. «Ядро қуролидан ва эўравонликдан ҳоли дунёни барпо этиш одамларнинг ақлзаковатини революцион қайта қуришни, халқларни тинчлик, ўзаро ҳурмат ва сабр-тоқат руҳида тарбиялашни талаб қилади».

Нафрат ва зўравонлик — одамлар онги стихияли шаклланишининг маҳсули эмас, у — муайян снёсатнинг маҳсулидир. Унга бирон-бир мамлакатдаги барча кишиларга — аёллар ва эркакларга, болалар ва кексаларга ёппасига шахсий душман деб қараш муносабати асос қилиб олинган. Уларнинг ҳаммаси ҳар қандай воситалар билан қириб ташланиши лозим бўлган муросасиз душман куч деб, хавф-хатар манбаи деб тасаввур этилади. Ҳозир биз асрлар давомида инсониятнинг заковатли кишилари, барча халқларнинг намояндалари ишлаб чиқиб, қарор топтирган буюк маънавий-аҳлоқий маданият принципларини ва анъаналарини мана шундай сохта, чекланган фикрлар ва хурофотларга қарама-қарши қўйишимиз керак. Бу маданият ҳамма учун адолат, тенг хавфсизлик принципларини қарор топтиради, ҳамкорлик йўлини очади. Ҳамкорлик замирида эса барча халқлар социал ва иқтисодий тараққиётининг, қолоқлик ва камбағалликни тугатиш учун мувафқиятли курашнинг, етилган гуманитар муаммоларни ҳал этишнинг жуда катта имкониятлари бор. Халқаро ҳамкорлик инсоннинг ўзини ижтимоий тараққиётнинг бош мақсади қилиб қўйишдек буюк инсонпарварлик ғояси рўёбга чиқадиган кунни яқинлаштириш учун реал йўлни очиб беради.

Умумбашарий маданият принципларини ҳозирги замон снёсатининг маънавий ўзаги деб тан олиш марксизм-ленинизм дунёқарашининг моҳиятидан келиб чиқади.

Революцион ишчилар ҳаракати доимо умумбашарий принципларни илҳомланиб келган. Инсоният социал ва миллий зулмдан ҳалос этиш, халқаро муносабатларда адолатли қарор топтириш—пролетариат синфий курашининг реал мақсадидир.

Улуғ Октябрь 70 йиллигининг байрам қилиниши ҳаммага жаҳон тарихининг янги оқимини келтириб чиқарган ҳаётбахш чашмаларга яна бир бор назар ташлаш имконини берди. Улуғ Октябрь шундай бир марра бўлиб қолдики, энди «замона зўрники» деган принциплар, босқинчилик урушлари халқаро, давлатлараро муносабатларнинг умумий нормаси бўлмай қолди. Тинчликни мустаҳкамлаш социалистик давлат снёсатининг амалдаги доимий принципига айланди. Бу давлат ҳамма соҳаларда, шу жумладан, ҳарбий соҳада ҳам тобора қудратли бўлса, тинчлик снёсати шу қадар мустаҳкам асосга эга бўлаверди.

Социализм ҳеч қачон ҳарбий техникани ривожлантириш ва такомиллаштириш, армияни мустаҳкамлаш йўлини ўз ҳоҳиши билан танлаб олган эмас. Бизга мажбуран тиқиштирилган шароитлар, ташқи душман қуршови бизни шунга мажбур қилди. Халқаро снёсатнинг эски аҳколарини абадий ўзгармас деб, уларга саждa қилиб келган кимсалар бунга бирмунча ишончсизлик билан қарашлари мумкин.

Ҳозир тарихий ҳақиқатни тиклаш пайти келди, деб айта оламиз. Совет Иттифоқи, унинг иттифоқчилари ҳарбий кучлар нисбатида тенгликка эришдилар. Хўш, мана шундай шароитда улар дунёга нималарни таклиф қилмоқдалар? Ўз ҳарбий гегемониясиними? Йўқ. Улар ҳамма ядро қуролларини, бошқа оммавий қирғин воситаларини 2000 йилгача батамом тугатишни, оддий қурол-яроғларни оқилона етарли даражагача қисқартиришни таклиф қилмоқдалар. Улар тенглик ва адолат принципларига асосланган янги жаҳон иқтисодий тартибини ўрнатиб, шу тариқа барча халқларнинг узлуксиз ривожланиш имкониятини таъминлаб беришни таклиф қилмоқдалар.

М. С. Горбачев Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигига бағишланган тантанали мажлисда таъкидлаганидек, «Янги снёсий тафаккур — шунчаки декларация ва даъват эмас,

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. УСМОНХЎЖАЕВнинг кириш нутқи

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Декларацияниинг имзоланиши ана шундай зиммага масъулият юклайдиган аниқравшан ҳаракат бўлди. Бу Декларацияга М. С. Горбачев билан Ҳиндистон Бош министри Ражив Ганди имзо чекдилар. Янгича сиёсий тафаккурнинг ажойиб намунаси бўлган бу Декларация КПСС XXVII съездида қабул қилинган программавий қоидаларни ҳам, Ҳиндистон учун анъанавий ҳисобланган Махатма Ганди ва Жавоҳарлал Неру номлари билан боғлиқ бўлган фалсафани ҳамда сиёсий йўл-йўриқларни ҳам ўзига сингдирди, Инсоният цивилизациясини сақлаб қолиш, сайёрамизни ядро қуролидан тозалаш, урушларсиз ва зўравонликсиз дунёни барпо этиш — Деҳли Декларациясининг юксак инсонпарварлик пафосидир. У фақат икки буюк давлат — СССР билан Ҳиндистонгагина тааллуқли эмас. Декларация барча мамлакатлар ва халқларга қаратилгандир.

Совет — Ҳиндистон дўстлиги мамлакатлар ўртасидаги ўзаро ҳурмат ва ҳамжиҳатликнинг ажойиб намунасидир. СССР билан Ҳиндистон ўртасидаги муносабатлар йилномасида ажойиб саҳифалар кўп. Ҳиндистоннинг Совет Иттифоқидаги фестивали ана шундай саҳифалардан бири бўлди. Фестиваль Москвада, кўп республикаларда, шу жумладан Ўзбекистонда ҳам зўр муваффақият билан ўтди. Яқинда эса Ҳиндистонда Совет Иттифоқи фестивали бошланди.

Бу фестиваллар Совет — Ҳиндистон муносабатларидаги мислсиз воқеалардир. Шунинг учун ҳам мислсизки, бу фестивалларда фақат сиёсий арбоблар эмас, шу билан бирга мамлакатларимизнинг халқлари бевосита учрашмоқдалар. Ўз маданияти ва санъати ютуқларини баҳам кўриш, халқлар ўртасида янги муносабатларни биргаликда барпо этиш учун учрашмоқдалар.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев 1987 йилги Индира Ганди номли Халқаро тинчлик мукофотига сазовор бўлганлигини эшитиш барча совет кишилари каби Ўзбекистон меҳнаткашларига ҳам қувончлидир. Халқаро жюри бу юксак мукофотни «ядровий қуролсизланиш ижобий жараёнини бошлаб бериш мақсадида дадил ва ижодий ташаббусларни кўтариб чиққанлиги учун ҳамда ядро қуролидан ва зўравонликдан холи дунёни кўра билгани учун» совет раҳбарига берди.

Азиз дўстлар!

Амалий мажлисларимизда сизлар, шубҳасиз Деҳли Декларациясининг барча ўн принципини планетамиздаги турли регионларга татбиқан пухта таҳлил қилиб чиқасизлар, сиёсий вазиятларни, шу жумладан Ер куррасининг турли қитъаларида вужудга келган хатарли вазиятларни муҳокама қиласизлар, бугун инсоният дуч келаётган кўпдан-кўп проблемаларни ҳал этиш йўллари тўғрисида ўз мулоҳазаларингизни айтасизлар. Бу проблемалар ҳақиқатан ҳам жуда мураккаб бўлиб, уларни бартараф этиш учун кўп куч, меҳнат, сабр-бардош керак. Чунки асрлар давомида шубҳаланиш ва ишончсизлик, даҳшат ва нафрат одамларни ажратиб келган. Юз берган жанжаллар кўпинча қурол кучи билан ҳал қилинган. Аммо ҳақиқат ҳамиша ҳам голиб томонда бўлганми? Мағлуб этилганлар орқали ҳамиша ҳам ёмонлик жазоланганми? Афсуски, тарихда бунинг аксини кўрсатувчи мисоллар кўп. Шу тариқа адолатсизликларни келтириб чиқараверган.

Ҳиндларда «Адоватни адоват билан тугатиб бўлмайди — у фақат адоват бўлмасагина тугатилади» деган доно нақл бор. Бизнинг ракета-ядро асримизда бу қадимий ва абадий барҳаёт ҳақиқат алоҳида мазмунга эга бўлди: агар халқлар ўртасидаги адоват тўхтатиб қолинмаса у бутун инсоният цивилизациясининг ҳалокатига, ҳатто планетада ҳаётнинг йўқ бўлиб кетишига олиб бориши мумкин. Қурол эмас, балки сиёсий мулоқот, куч эмас, балки ақл-заковат, адолат сари умумий интилиш халқаро низоларни ҳал этиш воситаси бўлиши керак — Деҳли Декларациясининг сиёсий ва фалсафий моҳияти ана шундан иборат.

Азиз дўстлар!

Халқаро муносабатлардаги унча дадиллик билан бўлмасада, аммо ҳозир ўзига йўл очиб бораётган ижобий силжишлар оилиганоб ишингизда сизга илҳом бахш этсин. Мен биринчи галда ўртача ва камроқ олислик ракеталарига оид Совет-Америка аҳдномасини, М. С. Горбачевнинг АҚШ президенти Р. Рейган билан бўладиган учрашувини кўзда тутяпман. 1966 йилда Ўзбекистон пойтахтида вужудга келган «Тошкент руҳи» сизларнинг симпозиумингиз ишини илҳомлантирсин, ўшанда шу ерда Ҳиндистон Бош министри билан Покистон президентининг СССР Министрлар Совети Раиси иштирокидаги учрашуви бўлиб ўтган эди. Бу учрашув натижасида икки қўшни мамлакат ўртасида чиққан хатарли можаро сиёсий йўл билан ҳал қилинган эди.

Азиз дўстлар!

«Ядросиз ва зўравонликсиз дунё учун» халқаро конференцияси Тошкентда, тинчлик, совет халқлари дўстлиги ва биродарлиги шаҳрида ўтказилаётганидан Ўзбекистон меҳнаткашлари чуқур мамнуният изҳор қилмоқдалар.

Сизларга маълумки, яқинда биз Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигини нишонладик. Совет ҳокимияти йилларида СССР халқларининг қардошлик оиласида Ўзбекистон феодализмдан социализмгача бўлган йўлни босиб ўтди ва ривожланган индустриал-аграр республикага айланди.

Ҳозир Ўзбекистонда юздан ортиқ миллат ва элат вакиллари аҳил оила бўлиб яшамоқдалар. Республика аҳоли сони жиҳатидан — 19 миллион киши — мамлакатимизда учинчи ўринда турибди. Ўзбекистон составида Қорақалпоғистон АССР, 12 область бор.

Ўзбекистон экономикаси мамлакат яхлит халқ хўжалик комплексининг таркибий қисмидир. Ўзбекистон индустрияси 100 дан ортиқ тармоқнинг 1500 дан зиёд корхонасидан иборат. Бу корхоналар ҳозир икки кундан камроқ вақт ичида Ўзбекистон ССР ташкил этилган 1924 йилда бутун йил давомида ишлаб чиқарилганидан кўпроқ маҳсулот тайёрлаб бермоқда. 26 минг номдаги хилма-хил маҳсулотлар, шу жумладан, самолётлар, тракторлар, пахта териш машиналари, электрон ускуналар ишлаб чиқарилмоқда. Республикада тайёрланган маҳсулот 70 дан кўпроқ давлатга экспорт қилинмоқда.

Мамлакатимиздаги барча суғориладиган ерларнинг бешдан бир қисми республикамизда жойлашган. СССРда етиштирилаётган пахтанинг учдан икки қисмини, пилланинг 62 процентини, қоракўл терининг учдан бир қисмини Ўзбекистон етказиб бермоқда.

Республикадаги социал-иқтисодий ўзгартишлар капитал қурилишни ривожлантириш билан чамбарчас боғлиқдир. Уй-жой ва социал-маданий объектлар қурилишига алоҳида аҳамият берилмоқда. 1986 йилдан 1990 йилгача беш йил ичида бизда 560 мингта квартира қурилади, салкам 4 миллион киши уй-жой шароитларини яхшилайди.

Халқ маорифи тобора муҳим роль ўйнамоқда. Мактабларда 4 миллиондан ортиқ ўқувчи таълим олмоқда. СССРдаги 8 халқ тилида ва 9 та хорижий тилда таълим берилмоқда.

Республикада 42 та олий ўқув юрти ва 250 та техникум бор. Ўзбекистон халқ хўжалигига ҳар йили 120 мингдан кўпроқ мутахассис келмоқда. Бундан ташқари, ҳар йили чет мамлакатлардан 400 дан кўпроқ кишига олий ва ўрта маълумот олгани ҳақида диплом берилмоқда.

Ленинча миллий сиёсат амалга оширилиши туфайли Совет Ўзбекистони маданияти ҳам гуллаб-яшнади. Ҳозир бизда 32 та театр, 58 та музей, 8 мингта кутубхона, 12 та китоб нашриёти мавжудлигини билиб олиш сизлар учун қизиқарли бўлса керак. 300 номдаги газета 6 миллион 840 минг нусхада чиқиб турибди.

Бутун мамлакатимизда бўлгани каби республикамизда ҳам ҳаётнинг ҳамма соҳалари қайта қурилмоқда, демократия чуқурлашиб, ошкоралик кенгаймоқда. Партиянинг социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштириш йўлини Ўзбекистон меҳнаткашлари якдиллик билан қўллаб-қувватламоқдалар ва маъқулламоқдалар, мамлакат экономикасига республика қўшадиган ҳиссани кўпайтиришни ўзларининг бурчи деб ҳисобламоқдалар, тинчлик ва тараққиёт ишини ўз меҳнатлари билан мустаҳкамламоқдалар.

Азиз дўстлар! Конференция иши муваффақиятли ўтишини, меҳмонларимизнинг эса республикада бўлган вақтлари кўнгилли ўтишини тилашга рухсат этгайсиз. Батафсил фикрлашиб олиш, жаҳон сиёсатининг актуал проблемаларини манфаатдорлик билан муҳокама қилиш конференция делегатларининг тинчлик ва қуролсизланиш учун, адолатли халқаро тартиб учун курашишга салмоқли ҳисса қўшишларига имкон беради деб ишонамиз.

ОШКОРАЛИК, ПРИНЦИПИАЛЛИК, ҲАҚҚОНИЙЛИК

Граждан авиацияси партия ташкилотлари секретарларининг Бутуниттифоқ семинари доирасида ўтказилган давра суҳбати «Идеологик ишларни ташкил этишда партия комитетининг роли ва ўрни» деган мавзуга бағишланди. Давра суҳбатида граждан авиацияси бўлинмалари партия комитетлари ишини такомиллаштириш билан боғлиқ бўлган ўткир проблемалар кўтарилди, тажриба алмашинди.

Граждан авиацияси сиёсий бошқармаси пропаганда ва агитация бўлими бошлиғининг ўринбосари Г. И. Сичов:

— Партия барча коммунистларни ўз фаолиятларини жадаллаштиришга отлантирмоқда. Бир оғлар чамаси вақт ўтгандан кейин мамлакатимиз бутун граждан авиацияси ўз харажатларини ўзи қоплаш ва ўзини-ўзи пул билан таъминлаш шароитларида ишлашга ўтиши лозим. Биз суҳбатни хўжалик ҳисоби усулига ўтишга тайёргарликда коммунистлар қандай қатнашаётганлигидан бошласак.

Граждан авиацияси министрлиги план-иқтисод бош бошқармасининг бошлиғи Ю. Н. Чудаков:

— Ўзини-ўзи пул билан таъминлашга ўтиш тармоқ барча ходимларини тўлқинлантирмоқда. Биз жуда кўплаб хатлар оляпмиз. Хўжалик юритишнинг янги шароитлари меҳнат коллективларига жуда катта ҳуқуқларни беради...

Г. И. Сичов:

— Бу ерда Витебск бирлашган авиаотряди партия комитетининг секретари Сергей Иванович Пестриков қатнашмоқда. Уларда ўзини-ўзи пул билан таъминлаш жорий этилганига анча бўлган. Сизда биз билан баҳам кўрадиган бирор янгилик бордир, эҳтимол?

С. И. Пестриков:

— Хўжалик ҳисоби туфайли штатларни анчагина қисқартиришга тўғри келди. Партия комитети бу жараённи демократик қарорлар ўзанига йўналтиришга ҳаракат қилди. Эндиликда одамлар жуда кўп масалалар билан, ҳатто ишлаб чиқариш масалалари билан ҳам бизга мурожаат этишмоқда.

Граждан авиацияси сиёсий бошқармасининг бошлиғи В. С. Колчанов:

— Хўжалик ишларига аралашиш мумкин эмаслигини биз бир неча бор гапирган эдик. Сизда ана шундай ҳолат рўй бермадими? Демократиялаш ва ошкоралик, ўз-ўзини таниқид, мустаҳкам интизом, юксак меҳнат маданияти, кадрлар тўғрисида ғамхўрлик қилиш — мана шуларнинг ҳаммаси партиявий ишлар доирасини ташкил этиши лозим.

Халқаро ҳаво йўллари марказий бошқармаси партия комитетининг секретари Ю. К. Емельянов:

— Жамиятимизни демократиялашнинг ёрқин белгиларидан бири раҳбарларни сайлаб қўйишдир. Бизда ҳам сайлов ўтказилди. Партия комитети сайловга тайёргарликка кўп эътибор берди. Ишга одатдагича тайинлашдан қочиш, ўйланмаган қарорлар қабул қилишга йўл қўймаслик бизга боғлиқ эди. Барча бўғинлардаги раҳбарлар коммунистлар ҳузурида мунтазам ҳисоб бериб туришларини йўлга қўйдик ва уни қоида тусига киритдик.

В. С. Колчанов:

— Менимча, раҳбарларни сайлашда энг муҳими — номзодлар кўрсатиш, уларни муҳокама қилиш жараёнидир...

Ю. К. Емельянов:

— Партком билан коллективнинг фикри тўғри келмайдиган ҳоллар ҳам бўлиб туради...

В. С. Колчанов:

— Турлиқ ҳолатлар бўлади, лекин партком ҳам хато қарор қабул қилиши мумкинлигини ким инкор эта олади? Шундай экан, уни тузатишни ҳам билиш керак. Агар коллектив янглишаётган бўлса, тушунтириш, одамлар билан гаплашиш зарур.

Молдавия авиация бошқармаси бош авиакорхонаси партия комитетининг секретари А. И. Гавриленко:

— Партком жамоатчилик фикрини доимо ўрганиб бориши ва билиши кераклигини айтмоқчиман. Чунончи, биз шу мақсадда парткомнинг барча аъзолари бўлинмаларимиздаги партия йиғилишларида қатнашишларини амалда синаб кўряпмиз. Бундан ташқари, йиғилишларда камчиликларни тугатишни ўз назорати остига олиб турадиган ишчи группаларини сайлаймиз. Проблемаларни ҳал этишда қатнашаётган коммунистлар доираси шу тариқа тобора кенгайиб бормоқда.

В. С. Колчанов:

— Вакилингиз фақат йиғилишда қатнашадими ёки партия комитети йўлини ўтказадими? Мен бу ҳақда шунчаки сўраётганим йўқ. Биз партия ходимлари коммунистлар йиғилишларида қатнашар экан, бўлган гапларни эшитиб, парткомни фақат ана шу ҳақда хабардор қилишларига қўникиб қолганмиз.

А. И. Гавриленко:

— Биз партия йиғилишларига олдиндан тайёргарлик кўриб, мавжуд аҳволни ўрганамиз ва проблемаларни ҳал этишда ёрдамлашамиз. Барча коллективларда партия йиғилишлари ўтказиш учун аниқ бир кунни белгилаб қўйишга интилиб келдик.

В. С. Колчанов:

— Шу ҳақда ўз фикримни билдирмоқчиман. Йиғилишлар ўтказиладиган кунни белгилаб қўйиш биз жуда кўп гапириб келаётган расмиятчиликдир. Коммунистлар ўзлари учун қулай бўлган вақтда йиғилиш ўтказишлари лозим деб ўйлайман. Бизнинг ишимиз эса, уларда қатнашишдан иборат.

Тармоқ партия ташкилотлари раҳбарлари ўртасида батафсил суҳбат бўлди. КПСС Марказий Комитетида яқинда ўтказилган кенгашда партия янгича ишлаш шароитларида қўйилган вазифаларни ҳал этишга янгича ёндашиши, янгича методларни топиши керак, деб уқтирилган эди. Давра суҳбатида кўтарилган масалалар фақат авиаторлар учунгина эмас, шу билан бирга барча меҳнат коллективлари учун ҳам муҳимдир.

Давра суҳбатини ЎзТАГ мухбири Б. ҲАСАНОВ ёзиб олди.

ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

27 ноябрь куни Тошкентда халқ депутатлари Тошкент шаҳар Советининг сессияси бўлиб ўтди. Шаҳар ижроия комитетининг раиси Ш. Р. Мирсаидов шаҳар ижроия комитетининг 1987 йилдаги иши ҳақида ҳисоб берди.

Депутатлар республика пойтахтини 1988 йилда комплекс иқтисодий ва социал ривожлантириш плани билан бюджетни тасдиқладилар. Бу йилги планнинг қандай бажарилаётганлиги ҳамда 1986 йилги бюджетнинг ижроси ҳам кўриб чиқилди. Тошкент шаҳар Советининг 1988 йилги перспектив иш плани қабул қилинди.

(ЎзТАГ).

ДУНЁ ВОҚЕАЛАРИ

ОЛИЙ СОВЕТ ДЕПУТАТЛАРИНИНГ ЯНГИ ЗЕЛАНДИЯГА ВИЗИТИ ДАВОМ ЭТМОҚДА

СИДНЕЙ, 26 ноябрь. (ТАСС). СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Р. Н. Нишонов бошчилигида яхши ният визити билан Янги Зеландияда меҳмон бўлиб турган СССР Олий Совети депутатлари группаси бугун ташқи ишлар министри ҳамда қуролсизланиш ва қурол-яроғлар устидан контроллик қилиш министри Р. Маршалл билан учрашди. Суҳбат чоғида совет вакиллари Улуғ Октябрнинг 70 йиллиги шарафига Совет Иттифоқида бўлиб ўтган тантаналар тўғрисида ахборот бердилар, КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг «Октябрь ва қайта қуриш: революция давом этмоқда» докладидаги қоидаларга, унинг «Қайта қуриш ва мамлакатимизга ҳамда бутун дунёга хос янгича фикрлаш» китобига эътиборни жалб этдилар. Китоб яқин кунларда Янги Зеландияда босиб чиқарилади.

Энг муҳими, халқаро проблемалар юзасидан батафсил фикрлашиб олинди. Фикрлашувда қуролсизланиш ва хавфсизлик, Тинч океаннинг жанубий қисмида ядросиз зонани вужудга келтириш масалаларига алоҳида эътибор берилди.

Янги Зеландия томонининг фикрича, ҳозирги вақтда Совет Иттифоқида рўй бераётган ўзгаришлар, совет раҳбарияти ўртага қўйган янги тинчлик ташаббуслари халқаро вазиятни тубдан яхшилаш учун ҳал қилувчи аҳамиятга эгадир. Шу муносабат билан Р. Маршалл Совет Иттифоқи Тинч океаннинг жанубий қисмида ядросиз зонани вужудга келтириш тўғрисидаги шартномани қўллаб-қувватлаганлигига юксак баҳо берди. Унинг айтишича, бу Совет Иттифоқи Осиё—Тинч океани регионига нисбатан ўтказаётган сиёсий йўлининг рўёбга чиқарилишидир.

«Янги Зеландия, — деди сўнгра министр, — ядро қуролининг бутун бир туркумини тугатиш тўғрисида СССР билан АҚШ ўртасида эришилган аҳдлашувни тўла-тўкис қўллаб-қувватлайди».

* * *

Кеча ва бугун Веллингтонда Совет парламент аъзоларининг янгизеландиялик ҳамкасблари билан амалий учрашувлари ва суҳбатлари бўлиб ўтди.

СССР Олий Советининг депутатлари парламент спикери К. Берк, унинг ўринбосари Л. Террис, вакиллар палатасида кўпчиликни ташкил этган парламент раҳбари Ж. Хант, оппозиция раҳбари Ж. Болжер, ташқи ишлар ва мудофаа масалалари комиссияси аъзолари билан учрашдилар.

СССР Олий Советининг депутатлари КПСС XXVII съездининг ички ва ташқи сиёсий йўли қандай амалга оширилаётганлиги тўғрисида, СССР Олий Советининг халқ депутатлари Советлари ишини қайта қуриш, мамлакатни иқтисодий ва социал ривожлантиришга раҳбарлик қилишда уларнинг ролини ошириш, СССРда амалга оширилаётган турмушнинг барча соҳаларини янада демократлаштириш жараёни тўғрисида гапириб бердилар.

Ҳозирги мураккаб халқаро вазиятда ҳар иккала мамлакат қонун чиқарувчи ҳокимияти олий органлари вакиллари ўртасидаги алоқалар ва фикрлашувлар, уларнинг ядро хавфини бартараф этиш учун, халқаро хавфсизликнинг кенг қамровли системасини вужудга келтириш учун биргаликдаги ҳаракатлари катта аҳамият касб этаётганлиги таъкидланди.

Янги Зеландия парламентининг аъзолари ўртача ва камроқ олислик ракеталарини тугатиш тўғрисидаги Совет — Америка аҳдномасини табриклаб, Совет Иттифоқининг Осиё — Тинч океани регионидаги кескинликни пасайтиришга қаратилган ташаббусларига ижобий баҳо бердилар.

Янги Зеландия парламентининг аъзолари СССР Олий Советининг иккала мамлакат ўртасида парламент йўли билан алоқаларни қайта тиклаш тўғрисидаги таклифини қабул қилдилар ва СССРга келгуси йилда ўз делегацияларини юборишга тайёр эканликларини изҳор қилдилар.

• *Шарҳловчи минбари*

«ТИНЧЛИК КЎПРИГИ»

Жаҳон жамоатчилиги КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачев ва АҚШ президенти Р. Рейганнинг Вашингтондаги бўлажак учрашувини зўр умидворлик ва сабрсизлик билан кутмоқда. Учрашув 7 декабрда бошланади. Икки буюк давлат раҳбарлари илк бор ядро қуролининг бутун бир туркуми — ўртача олислик ва кам олислик ракеталарини тугатиш ҳақидаги шартномани имзолайдилар.

Америкалик тинчлик тарафдорлари ҳам Ер юзидаги барча холис ниятли кишилар қатори бўлажак олий даражадаги Совет — Америка учрашувини қизғин қутламоқдалар. «Олий даражадаги бўлажак Совет — Америка учрашувини мен, аввало, қуролланиш пойгасини чеклаш жараёнининг самарали бошланиши бўлади, деган катта умид билан кутмоқдаман». Американинг таниқли сиёсат ва жамоат арбоби, собиқ сенатор Уильям Фулбрайт ана шуларни айтди. Энди Америка урушга қарши ҳаракатининг энг оммавий ва обрўли ташкилотларидан бири — «Сэйн фриз»нинг намояндаси Роберт Мьюзил фикрини эшитинг: «Ўртача олислик ракеталари ва оператив-тактик ракеталарни тугатиш тўғрисидаги Совет — Америка шартномаси имзо чекишга тайёрланаётганлиги, қурол-яроғлар устидан назорат ўрнатиш соҳасида силжиш борлиги бизни тинчлик учун курашни кучайтириш сари илҳомлантиради». Дарҳақиқат, Америка тинчлик тарафдорлари иккала давлат раҳбарларининг олий даражадаги бўлажак учрашувини қизғин қўллаб-қувватлаб, уни қутламоқдалар. Улар қабул қилган баёнотда бу тарихий воқеа олий даражадаги янги учрашувларга ва 2000 йилгача ядро қуролини батамом тугатиш вазифасини узил-кесил ҳал этишга йўл очади, деб таъкидланади.

Совет ва Америка делегациялари Женевада бўлажак шартнома устидаги ишларни ниҳоясига етказишди. М. С. Горбачев ва Р. Рейган томонидан унинг имзоланиши ядро аслаҳаноларини реал камайтириш йўлидаги, муболағасиз айтиш мумкинки, ниҳоятда муҳим қадам бўлади. Айни вақтда бу — ядровий қуролсизланиш йўлидаги машаққатли ва мураккаб ишларнинг дебочаси ҳамдир. У янги аҳдлашувлар сари эшикни очибгина қолмай, шу билан бирга халқаро муносабатларни эскича фикрлаш, гумонсираш ва ишончсизликнинг мушкул вазиятидан халос этишга ҳам қодирдир.

Икки буюк давлат раҳбарларининг Вашингтондаги учрашуви Женева ва Рейкьявикдан кейинги ҳисоб бўйича учинчи учрашуви бўлади, у келаси йилдаги Москва учрашуви учун пойдевор қўйиши лозим. Ер юзидаги барча тинчликсевар кучлар шунга умидворки, тўртинчи учрашув натижасида стратегик ҳужум қуроллари аслаҳаноналари 50 процентга қисқара бошлайди.

Америка жамоат ташкилотларининг кенг коалицияси олий даражадаги бўлажак Совет — Америка учрашувини 5 декабрда Вашингтонда урушга қарши рамзий «Тинчлик кўприги»ни уюштириш билан нишонлашга ҳозирлик кўрмоқда. Ташкилотчиларнинг режасига кўра, американликлар бир-бирларининг қўлини ушлаб, Оқ уйни СССРнинг АҚШдаги элчихонаси билан боғлайдилар. «Биз учун олий даражадаги учрашув, — деб таъкидлади «Пиплз дейли уорлд» газетасидаги суҳбатда «Тинчлик кўприги» ташаббускорларидан бири, АҚШ Тинчлик кенгаши ижрочи директори Майкл Майерсон, — тинчликсевар кучларнинг ғалабасини англатади».

Тинчлик кўприги — Ер юзида мустаҳкам тинчликка интилаётган барча холис ниятли кишиларнинг муддаосидир. Давлат раҳбарларининг бурчи ва вазифаси эса мамлакатларимиз ўртасида нормал муносабатларга кўп йиллар-мобайнида халақит берган гумонсирашни даф этиб, Тинчлик кўпригини ўрнатишдир. Бусиз инсониятнинг умумий хонадони — Ерда тинчликни ва унинг боши узра мусаффо осмонни тасаввур этиш қийин.

А. РЎЗИЕВ.

МХР ташкил топган кун шарафига

Ўзбекистон меҳнаткашлари барча совет халқи билан биргаликда қардош монгол халқи тарихидаги шонли сана — Монголия Халқ Республикаси эълон қилинганининг 63 йиллигини нишонладилар. Шу муносабат билан Ўзбекистоннинг шаҳар ва қишлоқларида йиғилишлар ва дўстлик кечалари бўлиб ўтди. Тошкентдаги санъат саройида МХР фотоусталари асарларининг кўргазмаси тантанали вазиятда очилди. Кўргазмадаги фотосуратларда халқ Монголиясининг тарихи ва бугунги куни ўз аксини топган.

Тошкент жамоатчилик вакилларининг 26 ноябрь куни бўлган йиғилиши МХР эълон қилинган куннинг 63 йиллигига бағишланди. Йиғилишда республика пойтахтининг ўқув юртларида таълим олаётган монголиялик йигит ва қизлар қатнашдилар.

1924 йилнинг ноябрида Монголия Халқ Республикасини ташкил этиш ҳақида Буюк Халқ Ҳурали қабул қилган қарор монгол халқи ҳаётида тарихий воқеа бўлиб қолганлиги йиғилишда айтиб ўтилди. СССР ва МХР меҳнаткашларини 60 йилдан кўпроқ вақтдан бери бузилмас дўстлик ва ҳар томонлама ҳамкорлик ришталари боғлаб турибди. Бу алоқаларни ривожлантиришга Ўзбекистоннинг меҳнат коллективлари салмоқли ҳисса қўшмоқда. Совет халқининг беғараз ёрдами туфайли МХР экономика ва маданиятни ривожлантиришда жуда катта ютуқларга эришганлиги таъкидланди.

Йиғилиш қатнашчилари қардош монгол халқига социализм қурилишида янгидан-янги муваффақиятлар тиладилар.

Йиғилишда МХРнинг Тошкентдаги бош консули Цендсурэнгийн Буянтогтох сўзга чиқди.

(ЎзТАГ).

Мансура Ҳайдар: Тошкентга яна келганимдан хурсандман

— Тошкентга бу гал келганимда кўпгина ўзгаришлар бўлганини кўрдим. Аммо тошкентликлар меҳри ва меҳмондўстлиги ўзгармай қолган ва ўзгармайди ҳам,— деди Ҳиндистондаги Алигарх университетининг доценти, Ўрта Осиё тарихи мутахассиси Мансура Ҳайдар. Ўзбекистонда олима Темурийлар даври тўғрисидаги янги китоби учун материал тўпламоқда.

— Бундан 16 йил илгари мен Тошкентга биринчи бор келган эдим, — деб ҳикоя қилади Мансура. — Ўшанда мен шайбонийлар давлати тўғрисидаги диссертациям устида ишлагандим. Ўзбекистон Фанлар академияси Шарқшунослик институти фондида мен XVI асрда Ўрта Осиёда яшаган кўчманчи ўзбек қабилалари тарихига тааллуқли кўпгина нодир манбаларни топдим. Мен бир ярим йил мобайнида Тошкентда ишлашим лозим эди. Аммо уйда, Ҳиндистонда, уч ойлик қизим қолгани учун ҳаловатим йўқолган эди. Ўзбек қамкасбларим ишни 10 ой мобайнида тугатишда ёрдам беришди. Улар менга зарур бўладиган китобларни топиб келтиришди ва ҳатто қироатхонанинг иш вақтини ҳам менинг кўнглимга қараб атайлаб ўзгартиришди.

Қизим Новкат ва ўғлим Разо ҳозир катта бўлиб қолишган бўлса ҳам, аммо ҳар қалай онанинг кўнгли болада-да. Ўзбек дўстларим эса, илгаригидек, бу сафар ҳам менга бажонидил ёрдам беришмоқда.

Ўзбек халқининг Ҳиндистонга меҳри тушганлигидан мен ниҳоятда хурсандман. Тарих, маданият ва анъаналар бобида халқларимиз ўртасида кўп муштараклик бор. Бу муштаракликнинг манбаи асрлар қаърига бориб туташади. Мен Тошкентда Темур давридаги фармонларнинг ажойиб мажмуасини, Хуросоннинг Ҳиндистондаги биринчи элчиси Абдураззоқ Самарқандийнинг йўл хотираларини, тарихчилардан Абдулфозий, Хўжааҳмад Деҳлавий ва бошқаларнинг асарларини топдим. Бу асарларда Ўрта Осиё ва Ҳиндистон халқлари ўртасидаги маданий ва иқтисодий алоқаларга оид материаллар ҳам, ўрта асрлардаги Ҳиндистон тарихи, турмуши, урф-одатларига оид қизиқ маълумотлар ҳам бор.

Ҳиндистонга қизиқиш ҳозир ҳам сусайгани йўқ. Тошкентлик ўқувчилар ҳинд ва урду тилларини ўрганмоқдалар. Ўзбек шарқшунослари ҳинд ҳамкасблари билан алоқа боғлаб, зарур адабиётларни бир-бирларига юбориб туришибди, биргаликда асарлар ёзишиб, нашр этишмоқда, тажриба ўрганиш учун бир-бирларига ташрифлар буюриб туришибди. Ўзбек шарқшунослари экспедицияси Ҳиндистонга борганида Патна ва Ҳайдарободдаги кутубхоналарда ўзбек халқининг тарихи ва маданияти билан боғлиқ бўлган қадимий китобларни ўргандилар.

— Ҳозир Ҳиндистонда СССР фестивали бўлмоқда, —деди ҳиндистонлик меҳмон. — Юртдошларим совет кишилари билан яна яқинроқ танишиб, хушбахт бўладилар, мен ҳам ана шу бахтга мушарраф бўлганларданман.

И. ГРЕБЕНЮК,
ЎзТАГ мухбири.

ФАЛАСТИН ХАЛҚИ БИЛАН БИРДАМЛИК

26 ноябрь куни Тошкентда республика пойтахти жамоатчилиги вакилларининг Фаластин халқи билан халқаро бирдамлик кунига бағишланган йиғилиши бўлди. Унда чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқалар Ўзбекистон жамияти, Осиё ва Африка мамлакатлари билан бирдамлик Ўзбекистон республика комитети активлари, Тошкентда таълим олаётган фаластинлик студентлар қатнашдилар.

Сўзга чиққанлар Исроилнинг босиб олинган араб территорияларидаги жабр-зулмига ва АҚШнинг мадади билан босқинчилар қилаётган ўзбошимчаликларга қарши фаластин халқининг адолатли курашини совет кишилари яқдил қўллаб-қувватлаётганликларини айтдилар. Мустақил Фаластин давлатининг ташкил этилиши Яқин Шарқ проблемасини тинч йўл билан бартараф этишнинг омили бўлур эди, деб таъкидланди.

Йиғилиш қатнашчилари бутун республика меҳнаткашлари номидан Яқин Шарқ бўйича барча манфаатдор томонлар, шу жумладан Фаластин Озодлик Ташкилоти вакиллари иштирокида халқаро конференция тезроқ чақирилишини ёқлаб гапирдилар. Йиғилишда қабул қилинган резолюцияда Совет Иттифоқи ўртага қўйган ва кўҳна Фаластин заминида қон тўкилишини тўхтатишга, Фаластин ватанпарварларининг қонуний талабларини тўла қондиришга қаратилган таклифлар қўллаб-қувватланган.

(ЎзТАГ).

Улуғ Октябрь ва ислом мавзуидаги мақола

ЛОНДОН, 25 ноябрь. (ТАСС). «Ер юзидаги кўпчилик мусулмонлар ҳамиша Улуғ Октябрь социалистик революциясини жаҳон тарихидаги энг муҳим босқич деб биладилар. Октябрь исломнинг асосий принциплари —социал адолат, тинчлик, тенглик ва инсоннинг қадр-қиммати принципларини амалга ошириш учун шарт-шароит яратди», дейилади «Дейли жанг Лондон» газетасида босилган «Октябрь революциясининг мусулмонларга таъсири» мақоласида.

Мақола муаллифлари, Буюк Британия мусулмон жамоатчилигининг таниқли арбоблари Муҳаммад Ориф ва Муҳаммад Отиқ Фаридий «худди ана шу большевиклар революцияси Ўрта Осиёдаги мазлум мусулмонлар оммасини тутқунликка солган занжирларни ниҳоят улоқтириб ташлади, уларнинг ишлаб чиқарувчи кучларини озод қилди ва социал-иқтисодий тараққиёт учун имконият очди», —деб таъкидладилар. «1917 йилнинг 20 ноябридаёқ, —деб таъкидланади яна мақолада, — Россиядаги революция раҳбари Владимир Ленин «Россия ва Шарқдаги барча мусулмон меҳнаткашларга» мурожаатномасига имзо чекди. «Ленин чор давлати истибдодга солган ислом зулмдан халос бўлганлигини эълон қилди... Ҳозир, 70 йил ўтганидан кейин, Совет Иттифоқи империализмга қарши курашаётган жаҳондаги барча мусулмонларни қўллаб-қувватламоқда».

Британия мусулмонлари уюшмаси делегацияси составида СССРга бориб, Ўрта Осиёга қилган сафарлари таассуроти ҳақида сўзлаб, муаллифлар қуйидагиларни ёзишди: «Биз Ленининг совет мусулмонларига берган ваъдаси қандай бажарилаётганлигини ўз кўзимиз билан кўрдик». «Биз диний эътиқодлари иззат- икром этиладиган халқларнинг равнақи ва тараққиётини кўрдик. Ўзбекистон пойтахти Тошкентда самолётлар ясалмоқда. Жаҳондаги бирон-бир мусулмон мамлакатида бундай самолётсозлик йўқ. Бу ерда саноат аъло маҳсулот ишлаб чиқармоқда, бу эса регион равнақининг юксак даражасидан далолатдир. Бундан ташқари, бу ерда қишлоқ хўжалиги ҳам ниҳоятда ривожланган. Революциядан илгари деҳқончилик унумсиз эди, суғориш шохобчалари бўлмаган ва одамлар қашшоқ яшаган». «Совет Ўрта Осиёсидаги кўпчилик одамлар мусулмонлардир. Улар бошқа динга эътиқод қилувчилар ёки даҳрийлар билан тотув яшамоқдалар. Кўпдан-кўп мачитларда намоз ўқилмоқда.

Ўрта Осиёда саводсизлар ҳам, ишсизлар ҳам йўқ, хотин-қизлар камситилмайди, —кўпинча бу ҳоллар ислом билан боғлаб келинмоқда».

«Совет мусулмонлари барча совет гражданлари сингари келажакка ишонч билан қарамоқдалар, уларнинг турмуш даражаси ва маданий тараққиёти бошқа ҳар қандай ислом мамлакатидагига нисбатан баланддир, дейилади мақола сўнгида. Социализм совет мусулмонларини қолоқликдан социал-иқтисодий ва техникавий тараққиётнинг чўққиларига кўтарди. Улар бу системани ўз системалари деб ҳисоблашмоқдалар. Улар тинчлик, барча кишиларнинг тенглиги ва иззат-ҳурмати мусулмончилик принциплари тарафдоридирлар. Шу боисдан ҳам —аслида эса бундай сабаблар кўп —Ер юзидаги мусулмонлар совет мусулмонлари билан алоқаларни яхшилаш ва кенгайтиришдан наф кўрмоқдалар».

ҲОСИЛ-87

ДАЛА МЕҲНАТКАШЛАРИ!

Етиштирилган ҳосилни сўнгги граммигача йиғиштириб олайлик. Айни вақтда далаларни кечиктирмай шудгорлаб қўйиш шарт.

● 26 НОЯБРДА РЕСПУБЛИКАМИЗ ДАЛАЛАРИДАН 22836 ТОННА «ОҚ ОЛТИН» ТЕРИБ ОЛИНДИ. МАВСУМ БОШИДАН БЕРИ ТАЙЁРЛАНГАН ПАХТА 4774618 ТОННАДАН ОШДИ.

● БИР КУНДА «ЗАНГОРИ КЕМА»ЛАР БУНКЕРИДАН 5672 ТОННА, МАВСУМ БОШИДАН БЕРИ ЭСА 2004111 ТОННА ДУРДОНА ТУКИЛДИ.

● *Матбуот маркази учун суҳбат*

МАВСУМ: ҚИЛИНГАН ИШЛАРГА ИМТИҲОН, КЕЛАЖАК УЧУН САБОҚ

Самарқанд области далаларида борган сари пахта кам қолмоқда. Кўп хўжаликларда шудгорлаш бошланди. ЎзТАГ мухбири Л. Токарев йиғим-терим ишларини якунлаш ва мавсумнинг баъзи сабоқлари ҳақида Самарқанд область партия комитети қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат саноати бўлимининг мудири В. Г. Журавлев билан суҳбатлашди:

— Умумий манзара қуйидагича: пахта тайёрлаш планини ҳозирча атиги етти хўжалик, мингга яқин бригада ва звено бажарди, ҳамма жойда кўрак териш агрегатлари ишлаб турибди, кўсак чувиш машиналари кечаю-кундуз ишлаб турибди. Кўплаб шаҳар аҳолиси пахтакорларга ёрдам бермоқда. Сўнгги босқичда ҳам теримда юксак суръатга эришаётган Каттақўрғон райони пахтакорлари олдинда бормоқда. Оқдарё райони эса областда энг охирги ўринда турибди.

Бу йилги мавсум якунларига кўра, ютуқлар ва нуқсонлар батафсил таҳлил қилинади. Лекин ҳозирданоқ айрим муаммолар озроқ кўзга ташланиб қолди. Энг муҳими — пахтани механизмлар ёрдамида териб олиш томон бурилиш бўлди. Областда техника ёрдамида ўтган йилдагига нисбатан бир неча ўн минг тонна кўп пахта терилди. Йиғим-терим ишлари авж олган паллада деярли барча пахта териш агрегатлари ишлатилди.

— Техникага нисбатан муносабатнинг шу қадар кескин ўзгаришига, илғор тажриба кенгроқ жорий этилишига сабаб нима?

— Бригада ва оила пудрати усулидан фойдаланила бошлагач, техникага қизиқиш кучайди. Пахтакорлар ўзларини «соҳиб» деб ҳис этмоқдалар. «Жомбой» совхози бунга характерли мисол бўла олади. Илгари қолоқ ҳисобланган бу хўжалик ҳозир илғорлар даражасига чиқиб олди. Бу ерда фақат техникагагина муносабат ўзгаргани йўқ. Совхоз машина терими планини 123 процент бажарди. Яна шуниси ҳам муҳимки, тупроқ унумдорлигини ошириш тўғрисида ниҳоят одамлар жон куйдира бошладилар. Хўжаликда ҳар гектар пахтазорга бу йил 20 тонна маҳаллий ўғит солинди, алмашлаб экиш структураси яхшиланди. Шу сабабли совхоз пахта тайёрлаш планини областда биринчилар қаторида бажарди.

Кўп хўжаликлар ҳосилни ёрдамчиларсиз йиғиштириб олишни удда қилолмадилар. Аммо шуниси борки, ўтган йилдагига нисбатан анча кам ҳашарчи ишлади. Бригада ва оила пудрати чинакамига жорий этилган, пировард натижага қараб ҳақ тўланаётган, сарф-харажатларни ҳисобга олиш ва бажарилган ишларни контрол қилиш йўлга қўйилган жойларда ғўза парваришининг ҳамма босқичларида техникадан самарали фойдаланиб, ҳосилни фақат ўз кучлари билан териб олишди.

Кўпгина бригадаларда ғўзани суғориш муддатлари асоссиз равишда чўзиб юборилганлигининг, оқибатда ғўзанинг ривожланиши кечикканлигининг сабаби ҳам шунда, деб биламиз. Далалар бегона ўтлардан яхши тозаланмади, дефолиация сифатсиз ўтказилди. Хўжаликлар, айниқса область шимолидаги хўжаликлар ғўзанинг эрта пишар навларини ўз вақтида ғамлаб қўймадилар. Масалан, Оқдарё районидаги бир қанча хўжаликларда 108-Ф нави экилдики, бу ғўза кўсаги ҳали ҳам очилгани йўқ.

— Пахтакорлар меҳнатига пировард натижага қараб — улар етиштирган маҳсулот давлат стандартига қанчалик мос келишига, истеъмолчилар уни қандай харид қилишларига қараб баҳо берадилар...

— Янги ҳосилдан ҳозирнинг ўзидаёқ 34 минг тоннадан зиёдроқ тола тайёрланди ва жўнатилди. Шунинг учдан икки қисмидан кўпроғи экспортга жўнатилди. Тўқимачилардан ҳозирча эътирозлар олинмади.

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 27 ноябрга бўлган МАЪЛУМОТ
(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Областлар	Бир кунда	Мавсум бошидан	Шу жумладан машинада терилгани: Бир кунда	Мавсум бошидан
Сурхондарё	0,29	96,48	0,03	92,88
Бухоро	0,17	94,89	0,31	85,28
Хоразм	0,13	93,31	0,21	57,26
Жиззах	0,18	90,19	0,05	72,52
Тошкент	0,21	89,79	0,04	67,45
Фарғона	1,02	87,32	0,11	31,74
ҚҚАССР	0,17	86,31	0,01	66,26
Сирдарё	0,18	83,36	0,05	82,14
Наманган	0,87	81,84	0,66	55,35
Қашқадарё	0,27	72,97	0,25	68,29
Самарқанд	0,31	70,63	0,08	51,56
Андижон	0,79	68,55	0,39	25,82
Навоий	0,23	66,99	0,23	58,06
Республика бўйича:	0,40	83,47	0,18	62,63
Шу жумладан ингичка толали пахта:				
НАВОИЙ	1,21	180,97	2,47	154,30
СУРХОНДАРЁ	0,44	120,26	0,07	133,20
Наманган	1,52	92,46	—	—
Қашқадарё	0,56	92,08	0,48	121,22
Бухоро	0,40	51,06	0,94	51,11
Республика бўйича:	0,50	109,41	0,28	126,07

ҲУРМАТ ШОҲСУПАСИ

26 ноябрда энг юқори кўрсаткичга эришганлар:

Бухоро область Шофиркон районидаги Карл Маркс номли колхознинг И. Қаҳҳоров бошлиқ бригадаси аъзолари қабул пунктларига планнинг 2,94 процентига тенг пахта топширдилар.

Андижон область Пахтаобод районидаги «Коммунизм» колхози аъзоси Дилбар Камолова 155 килограмм «оқ олтин» терди.

Сирдарё область Сирдарё районидаги «Коммунизм» колхози теримчиси Гулнора Қурбонова хирмонга 200 килограмм лодбор топширди.

Матбуот маркази хабар қилади

● **ЖИЗЗАХ ОБЛАСТИ**

«Оқ олтин» мавсумини муваффақиятли якунлаётган Арнасой районидаги Соколовский номли совхоз пахтакорлари зиммаларига олган социалистик мажбуриятни бажардилар. Миришкорлар қабул пунктларига 3071 тонна хом ашё етказиб беришди.

● **ФАРҒОНА ОБЛАСТИ**

Фарғона районида бир йўла икки хўжалик: Ленин номли ва Ильич номли колхозларда пахта тайёрлаш плани бажарилди. Ленин номли колхознинг «оқ олтин» хирмонига бешта илғор бригада аъзолари баракали ҳисса қўшдилар. Уларнинг бирига Чахал Абдуллаев бошчилик қилади. Пешқадам бригада 77 гектар ердан 204 тонна пахта териб топширишга муваффақ бўлди. Бригадада яна 45 тонна хом ашё тайёрлаш мажбурияти қабул қилинди.

Ильич номли колхозда ҳозиргача 7 —8 тоннадан «оқ олтин» терган Сабохон Мамарасулова ва Мамлакатхон Раҳматуллаевалар, айниқса, яхши ишладилар.

● **БУХОРО ОБЛАСТИ**

Шофиркон районидаги «Ленинобод» колхози заршуносларининг давлатга пахта топшириш планини адо этдилар. Қабул пунктларига 6325 тонна дурдона етказиб берилди. Ҳар гектар ер ҳосилдорлиги 30 центнердан ошди. Бу муваффақиятга Салом Аҳмедов, Фатхулла Сайфуллаев, Карим Мирқуловлар бошлиқ бригадаларнинг коллективлари катта улуш қўшдилар. Мустақим Бафоев, Собир Қобулов, Раҳим Уринов каби механизаторлар ўз агрегатлари бункеридан 120—130 тоннадан хом ашё тўкишди. Хўжалик деҳқонлари яна 150 тонна пахта тайёрлашга аҳд қилдилар.

● **НАМАНГАН ОБЛАСТИ**

Уйчи районидаги «Гулистон» совхозидан зафар марраси эгалланганги ҳақида рапорт олинди. Хўжалик азаматлари 1023 гектар ернинг ҳар гектаридан 24,9 центнердан «оқ олтин» йиғиштириб олдилар.

Совхозда бу йил хўжалик юритишнинг прогрессив усули кенг жорий этилди. 377 та оила ишлаётган пудратчи бригадаларнинг ҳаммаси юқори сифатли хом ашё етиштирди. Дадамирза Ҳожимирзаев, Каримжон Ҳакимов, Муҳаммаджон Тўлашевлар бошлиқ коллективларда ҳосилдорлик гектар бошига 28—32 центнерни ташкил этди.

Ҳосилни ўз вақтида йиғиб-териб олишда пахтакорларга 12-, 19-ҳунар-техника билим юрти ўқувчилари ҳамда район маданият бўлими ходимлари катта ёрдам бердилар.

● **ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ**

«Мавжуд ерларнинг ҳар гектаридан 30 центнердан ҳосил олиниб, республика хирмонига 2290 тонна «оқ олтин» етказиб берилди», — бу сатрлар пахта тайёрлаш бўйича социалистик мажбуриятни бажарган Чиноз районидаги «Москва» колхози аъзоларининг ғалаба рапортидан олинди. Валижон Умаралиев, Қобил Муҳамедов ва Муфти Беридзелар бошлиқ бригадаларда ҳосилдорлик 31—32,5 центнерга етди. Айни кунларда хўжалик далаларида тўртта кўсак узиш агрегати ишлаётир. Кунига қабул пунктларига 17 тоннадан пахта жўнатилмоқда.

Ўрта Чирчиқ районидаги «Партия XXII съезди» ва Янгийўл районидаги «Октябрь» колхозларида ҳам йиллик марра эгалланди. «Партия XXII съезди» колхози деҳқонлари 1875 тонна, «Октябрь» колхози аъзолари эса 2110 тонна «оқ олтин» тайёрладилар.

Пардабой Носиров, Аҳмадали Эргашев, Жамолиддин Аширматовлар бошлиқ бўлимларнинг коллективлари ўзаро социалистик мусобақада ғолиб чиқдилар.

● **СИРДАРЁ ОБЛАСТИ**

Давлатга 1550 тонна пахта топширган Меҳнатобод районидаги «Янгиер» совхози меҳнаткашлари социалистик мажбурият бажарилганлиги тўғрисида рапорт бердилар. Жами ҳосилнинг 1200 тоннаси агрегатлар бункеридан тўкилди. Илғор механизаторлардан Абдураззоқ Сулаймонов, Эргаш Маманазаров, Абдуқодир Ўринбоев ва Ҳамида Эргашевалар ўз «зангори кема»ларини моҳирлик билан бошқариб, 110—130 тоннадан пахта теришга муваффақ бўлишди.

Ҳосил—87

Шолининг сўнгги бошоғигача...

Яқиндагина чекларда сув жимирлаб ётганди, ҳозир эса далалар олтин рангга кирган. Плантацияларда бўйлаб сузаётган агрегатлар шолини ўриб, тўп-тўп қилиб кетяпти. «Гулистон» совхози комбайнчиларининг иши яхши юришяпти. Нуқрадек донлар даладан дастлабки қайта ишлашга бориб тушаётир.

ПРАВДА

— Олдинги йилларда, — ҳикоя қилади совхоз директори Э. Собиров,— ялпи кўрсаткичлар кетидан қувиб, баъзан алмашлаб экишни бузишгача бориб етардик. Ҳосилдорлик пасаяверди. Бундай нуқсонларни ҳозир бартараф этяпмиз. Шоли-беда алмашлаб экишларни жорий қилишга жиддий киришдик, сув режимига қатъий риоя қилмоқдамиз. Бу йил техникани ҳам алоҳида эътибор билан тайёрладик.

Об-ҳаво шароитларини ҳисобга олиб, совхоз шолини танлаб ўриб-йиғиш методини қўлланмоқда. Доннинг исроф бўлиши сезиларли даражада камайди. Шоли уюмлари икки-уч кунда қуриётганлиги туфайли уни янчиш амалда тўхтовсиз давом этмоқда. Комбайнларнинг унумдорлиги тахминан 1,5 марта ортиқ бўлаётир. Механизаторлар мусобақасида П. Отамуродов биринчи ўринда. Смена мобайнида у 15 ва ундан ортиқ тонна шоли янчмоқда.

Ҳисоблар шуни кўрсатмоқдаки, чўл бағридан юлиб олинган ерларда бу мавсумда 60 центнерлик ҳосил олиш мумкин. Шунинг учун ҳам хўжаликда илгариги мажбуриятни қайта кўриб чиқиб, пландаги 12 минг тонна шоли ёнига яна 500 тонна қўшишга қарор қилинди.

Ал-Хоразмий номли совхознинг чеклари уч ярим минг гектардан зиёд ерни ишғол қилади. Плантациялардаги бўлиқ бошоқлар, бегона ўтлардан ҳоли шолизорлар кўзни қувнатади. Бу ерда гектаридан 65 центнердан дон олинаётир.

— Тармоқ дурустгина фойда келтирмоқда, — дейди бўлим бошқарувчи Х. Қодиров. — Лекин шоликорлар фойдаланилмаган катта резервларни ҳам кўриб турибидар.

Бу йилги ҳосилни йиғиб-териб олиш анча машаққатли. Кўпгина чекларда шоли ётиб қолди. Бунинг устига табиат кутилмаган ижиқликларни қилди. Ҳосилни бой бермаслик учун ниҳоятда моҳирлик билан иш кўриш керак бўлади.

Ўтган йилги кузда «Боғот» совхозида ҳар гектаридан 60,8 центнердан шоли дони олинди. Бу йилги натижа янада юқори бўлмоқда. Аммо мутахассислар ва механизаторлар «планлаштирилган» йўқотиш деган нарса билан келиша олмаётирлар. Гап нима тўғрисида ўзи? Номукаммал техника, пухта ишлаб чиқилмаган ўриб-йиғиш технологияси тўғрисида. Исроф-гарчиликни камайтириш учун шолипоя уюмларини кўпинча иккинчи марта янчишга, бунинг учун анчагина вақт сарфлашга тўғри келади. Яна шуниси борки, комбайнлар шоли дони хийлагина қисмини майдалаб юборади.

Хоразм области деҳқонлари шоличиликни илмий негизга кўчириш учун анчагина куч-ғайрат сарфлашди. Шунинг учун ҳам кейнинги йилларда янчилган дон миқдори сезиларли даражада ўсди. Бунга нима ҳисобига эришилди? Техникадан, ўтитдан яхшироқ фойдаланмоқдалар.

— Хўжалик ҳисоби, пудрат ҳам ўз самараларини бермоқда. Одамлар ишга пухталик билан ёндашмоқдалар, ҳар бир тийиннинг тежамоқдалар, — таъкидлади область агросаноат комитетининг раиси А. Қаландаров. —Лекин шоликорларга халақит бераётган нарсалар ҳам бор. Тармоққа кўп меҳнат талаб қиладиган операцияларни бажарадиган машиналар комплекси зарур. Мен айрим хўжаликларда аҳёнаҳёнда пайдо бўлиб қоладиган тажриба нусхалари тўғрисида эмас, оммавий равишда ишлаб чиқарилиши лозим бўлган техникани назарда тутяпман. Ҳозирча эски комбайнларни ямаб-ясқаб ишлатишга тўғри келяпти.

Машинасозлар шаънига айтилган эътирозлар адолатлидир. Бироқ техниканинг ҳолати кўп жиҳатдан деҳқонлар, ремонтчилар, қоласверса, агросаноат комплекси мутахассисларига ҳам боғлиқдир. Масалан, Қорақалпоғистоннинг ремонтчилари астойдил ҳаракат қилиб, буюртмачиларга қайта тикланган шоли йиғувчи техникани юборишди. СССР 50 йиллиги номидаги «Каракалпакагропромспецремонт» ишлаб чиқариш бирлашмасининг В. Кузнецов бошлиқ бригадаси бу ишда ўрнак бўлди. Бригадада меҳнатни нарядсиз ташкил этиш ўзлаштирилган. Бунда ишларни кам одам билан бажариш манфаатлидир.

Кечикиб келган баҳор оқибатларини ҳам айтиб ўтиш керак. Шолининг етилиши чўзилиб кетди. Куз эса совуқ ва қор ёғишлар билан бошланди. Область шоликорлари ҳозирнинг ўзидаёқ муҳим маррани эгалладилар: давлатга шоли дони сотиш плани бажарилди. Маҳсулот топшириш давом этмоқда. Шоли плантацияларидаги ҳосилни сўнгги бошоғигача йиғиб олиш даркор.

Н. САЪДУЛЛАЕВ.
Хоразм области.

(«Правда», 1987 йил, 26 ноябрь).

● *«Театр ва замон» Бутуниттифоқ учрашуви*

ГЎЗАЛЛИККА ОШНО БЎЛИБ

«Театр ва замон» учрашувининг тўртинчи куни «Сеҳрли қийинчиқ» спектакли билан очилди. Республика қўғирчоқ театрининг бу спектаклида меҳнаткаш, саҳий ўтинчининг ҳаёти ҳикоя қилинади. Бойликка ва ҳокимиятга интилиши оқибатида у ёвуз ва адолатсиз кишига айланади.

— Эртак эртак-да. Воқеалар тўқиб чиқарилган бўлса ҳам, яхши болалар ундан ўзларига сабоқ чиқариб оладилар. Биз спектаклимиз орқали ёш томошабинларга ўз манфаати йўлида дўстига ҳиёнат қилган кишини кечириб бўлмаслиги ҳақидаги доно фикрни етказишга интилдик, — дейди постановкачи-режиссёр, республикада хизмат кўрсатган санъат арбоби И. Р. Ёқубов. — Таниқли кинематографчи А. Қобуловнинг бу асари саҳна безакларини Вениамин Акудин ясаган.

Кўрикнинг кўпгина қатнашчилари рассомнинг ишига яхши баҳо бердилар, қўғирчоқлаб актёрларнинг хатти-ҳаракатларини ҳисобга олиб ясалган. Ёркин, жўшқин декорациялар болалар тасаввурини бойитишга кўмаклашади. Спектаклга чизилган эскизлар яқинда Москвада очилган болалар театрлари расмлар кўргазмаси учун танлаб олинганлиги бежиз эмас. Мазкур спектакль театр саҳнасида уч йилдан бери қўйилмоқда. Ҳозир ҳам уни аввалгидек зўр қизиқиш билан томоша қилмоқдалар. «Сеҳрли қийинчқа» спектакли билан яқин орада ҳинд томошабинлари ҳам танишадилар. Республика қўғирчоқ театри Ҳиндистонда ўтказилаётган СССР фестивали доирасида дўст мамлакатда мазкур асардан ташқари яна иккита спектаклни намойиш этади. Томошалар ҳинд ва инглиз тилида олиб борилади.

Тошкент қўғирчоқ театри гастролга тайёрланаётган бир пайтда Ростов-Дондаги Ленин комсомоли номли ёш томошабинлар театри коллективи Омск сафаридан Тошкентга келди. Омск шаҳрида К. Сергиенконинг «Итлар» пьесаси асосида тайёрланган спектакль премьераси бўлди. Ростовликлар худди ана шу спектаклни Ўзбекистон пойтахтига олиб келдилар. Эҳтимол, тошкентликларнинг кўпчилиги бу саҳна асари билан аввалдан таниширдир. Мазкур асар ёшларнинг «Илҳом» театр-студиясида «Алвидо, жарлик!» номи билан саҳналаштирилган эди. Режиссёр Владимир Чигишев бу драматик асарни бутунлай янгича талқин этишни таклиф қилиб, унинг жанрини рок-драма деб белгилади.

— Бизни рок-маданият деган социал ҳодиса қизиқтирмоқда, — дейди Владимир Борисович. — Унга турлича ёндашиш мумкин. Лекин, ўйлайманки, уни тан олмай бўлмайди. Шунинг учун ҳам биз ана шу маданият соҳибларининг, уни тарғиб қилувчиларнинг ички дунёсини тадқиқ қилишга уриниб кўрдик. Бизнинг спектаклимиз тарбиялаш қийин бўлган, нималарнидир излаётган, нималаргадир интилаётган ўсмирлар ҳақидадир. Ўсмирлар ҳаётдан ўз ўринларини топиб олишлари шу даражада қийинки, биз уларни тушунишимиз ва ҳайрихоҳлик қилишимиз лозим.

— Мен рок-маданият тарафдори эмасман, мен эстетик жиҳатдан бир қадар бошқачароқ соҳа муҳлисиман, — деди спектакль тугагач Турин шаҳридан келган режиссёр Грациано Милано. — Бироқ ростов-донлик артистларнинг спектакли менда катта қизиқиш уйғотди. У фақат совет томошабинлари учунгина эмас, ҳамма учун замонавий ва актуалдир. «Рок ва ёшлар» мавзуи Италия учун ҳам долзарб бўлиб турибди. Ёшларнинг у ёки бу қисмини қоралар эканмиз, улар ҳам бизнинг жамиятимиз фарзандлари эканликларини ва улар ҳам бизнинг тушунишимизга муҳтож эканликларини баъзан унутиб қўяяпмиз. Тошкентда ана шу спектаклни кўрганимдан ҳурсандман. Театр оддий томоша бўлиб қолмасдан, бизга замон нафасини келтирса, бизни безовта қилса, қалбларимизни қўзғатсагина у театр деб аталиши мумкин.

Грациано Милано Туриндан келган болалар фестивللари директори Франко Пассаторо билан бирга кўрик доирасида Тошкентда намойиш этилган барча спектакларни бориб кўрди. Италиялик режиссёр саҳна асарларининг жанр жиҳатдан ранг-баранглигини, миллий руҳини ва юксак профессионал маҳоратини таъкидлаб ўтди.

— Мен ўз ватанимда ёшлар театрига раҳбарлик қиламан, — деди Грациано. — Бу мамлакатимизда ишлаб турган 16 та театр марказининг биридир. Қайтиб боргач, Тошкентда кўрганларимни ўз ҳамкасбларимга албатта гапириб бераман.

Э. ТУХВАТУЛЛИНА,
ЎзТАГ мухбири.

ХРОНИКА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Ўзбекистон ССР Иттифоқ-республика Геология министрлигини тугатди ва ўртоқ Тўлқин Шоёқубов бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан уни Ўзбекистон ССР геология министри вазифасидан озод қилди.

Редактор ўринбосари
Т. НАЖМИДДИНОВ

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТОШКЕНТ ТЎҚИМАЧИЛИК ВА ЕНГИЛ САНОАТ ИНСТИТУТИ
кафедралар бўйича
ВАКАНТ ВАЗИФАЛАРГА

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

доцентлар: инженерлик графикаси, пахта саноати машиналари ва аппаратлари, тўқувчилик (2), полиграфия ишлаб чиқариши технологияси;
катта ўқитувчилар: рус тили (4), тикувчилик ишлаб чиқариши технологияси;
ассистентлар: немис тили, тўқимачилик материалшунослиги, пахта ва кимёвий толаларни йигириш;
катта илмий ходимлар: махсус толалар ва материаллар тармоқ илмий-тадқиқот лабораторияси (2).

НАМАНГАН ФИЛИАЛИ БЎЙИЧА
мудирлар: рус тили, тўқимачилик саноати технологияси;
доцентлар: назарий механика, тўқимачилик машиналари (2), тўқимачилик саноати экономикаси ва уни ташкил этиш;
катта ўқитувчилар: рус тили, КПСС тарихи (2), инженерлик графикаси (2), олий математика, пахта ва кимёвий толаларни йигириш;
ассистентлар: рус тили, инженерлик графикаси, материаллар қаршилиги, машиналар ва кўтарма-транспорт қурилмаларининг деталлари, тўқимачилик машиналари расчети ва конструкцияси.

Сайланиш муддати ўтиб кетган профессор-ўқитувчилар составидаги
ВАКАНТ ВАЗИФАЛАРГА:
мудирлар: меҳнатни муҳофаза қилиш, механизм ва машиналар назарияси, тикувчилик буюмларини конструкциялаш;
доцентлар: КПСС тарихи, сиёсий иқтисод (ўзбек тилида), олий математика, амалий математика, механизм ва машиналар назарияси, тўқимачилик машиналарини лойиҳалаштириш, пахтага дастлабки ишлов бериш; тўқувчилик, тўқимачилик материалшунослиги (2), пахта ва кимёвий толаларни йигириш, меҳнатни муҳофаза қилиш;
катта ўқитувчилар: илмий коммунизм, олий математика, чет тили (немис тили), механизмлар ва машиналар назарияси ҳамда тўқимачилик машиналарини лойиҳалаштириш (2), пахтага дастлабки ишлов бериш, тикувчилик буюмларини конструкциялаш (2), меҳнатни муҳофаза қилиш, машинасозлик ва конструкцияланадиган материаллар технологияси, тўқимачилик саноати экономикаси ва уни ташкил этиш;
ассистентлар: фалсафа, сиёсий иқтисод (ўзбек тилида), инженерлик графикаси, рус тили, амалий математика, машиналарнинг деталлари ,меҳнатни муҳофаза қилиш, тикувчилик буюмларини конструкциялаш, тўқимачилик саноати машиналари ва аппаратлари.

НАМАНГАН ФИЛИАЛИ БЎЙИЧА
катта ўқитувчилар: сиёсий иқтисод, инженерлик графикаси, тўқимачилик машиналари;
ассистентлар: фалсафа, физика, тўқимачилик саноати технологияси (2).

КОНКУРС МУДДАТИ — 15 ДЕКАБРГАЧА
Адрес: 700100, Тошкент шаҳри, Горбунов кўчаси, 5-уй.

«УЗАГРОЭЛЕКТРОМОНТАЖ» РЕСПУБЛИКА ТРЕСТИ
ЎЗ БЎЛИНМАЛАРИ КУЧИ БИЛАН ҚУЙИДАГИ ПУЛЛИК ХИЗМАТ ТУРЛАРИНИ КЎРСАТИШ
ИМКОНИЯТИГА ЭГА:

Хусусий уй-жойлар ва ёрдамчи хўжалик бинолари, боғ-ҳовли кооперативларида янги электр кучланиш ва ёритиш электр симларини ремонт қилиш, алмаштириш ва монтаж қилиш ишлари;
электр асбоблари, кондиционерлар, холодильниклар учун қўшимча точкалар ўрнатиш, қандиллар, бра ва бошқа ёритиш аппаратларини монтаж қилиш;
рўзғор электр асбоблари учун ларни ерга туташтириш қурилмаларини ўрнатиб бериш;
ташқи электр ёритгичларини ўрнатиш.

БЎЛИНМАЛАРНИНГ ЖОЙЛАШГАН ЕРИ:
353-МСПМК — Тошкент райони, Абдурахмонов номли совхоз. Телефон — 56-56-1 (Келес орқали).
354-МСПМК —Гулистон шаҳри, Ленин кўчаси—30 уй.
355-МСПМК — Жиззах шаҳри, Богданов кўчаси —53-уй. Телефон — 22-78-8.
356-МСПМК — Самарқанд области Тайлоқ посёлкаси.
357-МСПМК — Бухоро шаҳри. Когон шоссеси. «Октябрь 50 йиллиги» алоқа бўлими. Телефонлар: 54-34-8, 54-65-5.
358-МСПМК — Навоий области, Кармана шаҳри «Ленин йўли колхози. Телефон — 23-96-1.
359-МСПМК — Қарши шаҳри. Дашт станцияси—168-разъезд. Телефон — 45-61-6.
360-МСПМК — Термиз шаҳри, Ленин кўчаси — 80-уй. Телефон 24-85-3.
361-МСПМК — Андижон области, Қундуз посёлкаси, Хўжаобод райони. Телефон — 50-25-3. (3-80 сўралади).
362-МСПМК — Наманган шаҳри, Дўстлик проспекти, Телефонлар — 63-59-4, 4-27-75.
363-МСПМК — Марғилон шаҳри, Жомий кўчаси. 7«а» уй. Телефонлар — 6-56-55, 6-70-77.
364-МСПМК — Нукус шаҳри, 7-алоқа бўлими «Лесхоз» посёлкаси. Телефон — 2-56-38.
365- МСПМК — Урганч шаҳри, Обводная кўчаси, 8-саноат зонаси, 2-уй, Телефонлар — 56-22-2, 55-42-7.

СССР Ички ишлар министрлиги олий инженерлик ўт ўчириш-техника мактабининг

ТОШКЕНТ ФАКУЛЬТЕТИ

материаллар қаршилиги ва қурилиши механикаси кафедрасининг **профессори** (доценти)

вакант вазифасига

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Конкурс муддати — 19 декабргача.

Ҳужжатлар қуйидаги адресга жўнатилсин: 700017, Тошкент шаҳри, Ленин проспекти, 23-уй. Телефон 33-45-07.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги

РЕСПУБЛИКА РАҲБАР ХОДИМЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ИНСТИТУТИ

вакант вазифага

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

доцент: халқ хўжалиги тармоқларини бошқариш кафедраси («ҳозирги замон ҳисоблаш техникаси ва уни қўлланиш» мутахассислиги бўйича).

КОНКУРС МУДДАТИ — ЭЪЛОН ЧИҚҚАН КУНДАН БОШЛАБ БИР ОЙ.

Институт адреси: 700077, Тошкент шаҳри, Луначарский шоссеси, 75-уй. Телефон 67-67-80.

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги, Ўзбекистон Кинематографчилар союзи правлениеси ва Муқимий номидаги Ўзбек давлат музикали театри коллективлари Ўзбекистон ССР халқ артисти, Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофотининг лауреати, таниқли театр ва кино актери

Ҳамза УМАРОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

«Ўзбекфильм» киностудияси қошидаги киноактер театр-студияси коллективи актер Ш. Ҳ. Умаровга отаси

Ҳамза УМАРОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР
Издается на узбекском языке

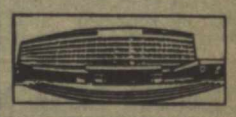

Редакция адреси: 700083, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.